

Namosi-Naitasiri-Serua: Bible for Luke

Formatted for Translators

©2022 Wycliffe Associates

Released under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Bible Text: The English Unlocked Literal Bible (ULB)

©2017 Wycliffe Associates

Available at <https://bibleineverylanguage.org/translations>

The English Unlocked Literal Bible is based on the unfoldingWord® Literal Text, CC BY-SA 4.0. The original work of the unfoldingWord® Literal Text is available at <https://unfoldingword.bible/ult/>.

The ULB is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Notes: English ULB Translation Notes

©2017 Wycliffe Associates

Available at <https://bibleineverylanguage.org/translations>

The English ULB Translation Notes is based on the unfoldingWord translationNotes, under CC BY-SA 4.0. The original unfoldingWord work is available at <https://unfoldingword.bible/utn>.

The ULB Notes is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

To view a copy of the CC BY-SA 4.0 license visit <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Below is a human-readable summary of (and not a substitute for) the license.

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format. Adapt — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially.

The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.

Under the following conditions:

Attribution — You must attribute the work as follows: "Original work available at <https://BibleInEveryLanguage.org>."

Attribution statements in derivative works should not in any way suggest that we endorse you or your use of this work.

ShareAlike — If you remix, transform, or build upon the material, you must distribute your contributions under the same license as the original. No additional restrictions — You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

Notices:

You do not have to comply with the license for elements of the material in the public domain or where your use is permitted by an applicable exception or limitation.

No warranties are given. The license may not give you all of the permissions necessary for your intended use. For example, other rights such as publicity, privacy, or moral rights may limit how you use the material.

Luke

1

¹A ru lewe levu e ru boleiya meru varau taki niya na i tukutuku na vi kwa e vadjina jiya deivaki sara voko datou, ² me kodaki na kwa e ru kwa vuwako datou, o rau e ru tolaviya e ru mata e ru qaraviya na kwa, mai na i vatekivu; ³ E oka tale ga voko au, ni qu va tarotaro giya makuga sara na kwa taucoko mai na i vatekivu, mequ vadeitakiniya na vola vuwako mutou, Ceofilo na turaga djina, ⁴ mo kila jiya ke na keya djina ni vi kwa o va vuliciya ke. ⁵ Na gauna e tui Jiutia ke o Eroti, e kiya na bete o Sakaraia e yaca, e mata bete i Epaia; a leya e kiya o luveya o Eroni, o Ilisapeci e yaca. ⁶ Aru vo dodonu ruwaruwa i na mata ni Kalou, e tekuciya na i vunau taucoko qei niya na i varo ni Turaga, e tasi cola ⁷ E jikai o luvudru ni vo yava o Ilisapeci e ru vo qase ruwaruwa mai. ⁸ A vo yaco ni vo vaveya no o keya na cakacaka va bete i na mata ni Kalou, e vuku ni mata va bete. ⁹ Me kodaki na i valavala ni cakacaka va bete, e vo niya la i tavi me vayaginiya na kwa e garu oka, ni vo unu i na were ni turaga. ¹⁰ O rau na tamata taucoko ga eru lewe levu, e ru vo no i rara e ru masu ni vo yagi no na kwa e garu oka. ¹¹ A lai tolavi vuwa e kiya na agilosu ni Turaga, e no e tavo i matau ni cabocabo ni kwa e garu oka. ¹² Ni vo tolaviya o Sakaraia, e karaciya, a vo unuviya na matak, ¹³ a vo kwa vuwa na agilosu, kuwa ni matak, Sakaraia, e vo lai rogoci na lemu masu, e na va sucu niya e kiya o luvemu teigwane o Ilisapeci na lemu yalewa, o na va yaca niya ke o Joni. ¹⁴ Io o na marau ke, e ru na levu tale ga e ru na marau ke balejiya na leya sucu. ¹⁵ E na levu o keya e mata na Turaga, e na tasi somu waini se na yaqona, e na va vuqaniya tale ga na Yalo Tabu, ve kete la nene. ¹⁶ Eru levu vuwadru o luveya o Isireli e na saumaki niya mai o keya i na Turaga na ledru Kalou. ¹⁷ E na simata taki niya e yalo o Ilaija qei niya na leya kaikai, me sau niya vuwadru na qase qeinidru nai luve qeinidru na yalo dredrei i na ledru vuku eru yalo dodonu, me varautaki niyana tamata niya na tamata me ledru na Turaga. ¹⁸ A kwa vuwa na agilosu o Sakaraia, na cava mequ kilajiya ke na kwai kwe? ni qu vo qase e vo levu na leya yabaki ni lequ yalewa. ¹⁹ Avo kwa na agilosu, a kwa vuwa o au o Keperieli, aqu dau no e mata na Kalou, aqu vo lai vatala mai mequ kwa vuwako, mequ kwa vuwako nai tukutuku oka i kwe, ²⁰ Mo tolaviya, o na galu ga, o tasi tata rewa, me yaco na siga e yaco ke na vi kwa ikwe, o vo tasi vadjina jiya na lequ tata, o keya e na vo va yaco niya ga ka gauna. ²¹ Aru vo waciya o rau na tamata, e karaciya ni vo balavu o keya i na were- ni soro. ²² Ni vo unu o keya, e vo tasi tata rewa, vuwadru a ru qai kilajiya ni vo tolaviya o keya e kiya na raivotu i na were ni lotu, a vo vatabataba vuwadru o keya a vo galu no ga. ²³ Ni vo devu na gauna ni leya cakacaka a vo la dei mai i na leya were. ²⁴ A vo devu na siga igi, a qai kunekune na leya yalewa o Ilisapeci, a cilo niya o keya me vula lima, a kwa, ²⁵ Avo cakacaka kodaki kwe voko au na Turaga i na siga e naki jiya o keya, me kau dai na kwa a qu varogo ke vuwadru na tamata. ²⁶ Ina i ka ono ni vula a lai vatala na agilosu o Keperieli vuwa na Kalou, i na kiya na rara mai Kalili, e yaca o Nasareci, ²⁷ vuwa e kiya na lewa e musu vuwa e kiya na teigwane e yaca o Josefa, na leya mataqali o Tevita, e yaca na lewa o Meri. ²⁸ A vo lamai vuwa na agilosu, a kwa, sa loloma, o iko o dau lomani' e vo nokoto vuwako na Turaga, o vo kalougata valevu vuwadru na lewa kani kiya. ²⁹ Io o keya e karaciya na leya tata, a vo vanumiya e yaloga se kodaki i vei na leya i varau ni kidavaki ikwe. ³⁰ Avo kwa vuwa na agilosu, kuwa ni matak, Meri; ni o vo daniya na loloma vuwa na Kalou, ³¹ Tolaviya o na kunekune, o na vasucu niya e kiya na teigwane, mo va yaca niya ke o Jisu. ³² E na levu o keya, e na va toko ke o luveya o keya e cecere sara, na Turaga na Kalou e na soliya vuwa na i nono va Turaga na leya o tamaya o Tevita; ³³ Ena lewaiya o keya na mataqali ;o Jekope e tasi mudu, e tasi oji muni na leya matanitu. ³⁴ A qai kwa vuwa na agilosu o Meri, e na yaco kodaki i vei na kwa ikwe, ni maru tasi no vata e kiya na teigwane? ³⁵ a tata na agilosu, a kwa vuwa, e na la bale mai vuwako na Yalo Tabu, e na varuru niko muni na kaikai o keya e yawa i yata sara; o keya e na sucu mai vuwako e na vatokai ke me kwa tabu na Luve ni Kalou. ³⁶ Tolaviya, na lemu dauve o Ilisapeci, e vo kunekune taki niya muni e kiya na i luve teigwane, ni vo qase ikwe e ka ono ni leya vula o keya e vatokai me yava. ³⁷ E tasi dredrei vuwa na Kalou e kiya na kwa. ³⁸ A qai kwa o Meri, tolaviya na vada ni Turaga, me yaco voko au me kodaki na lemu tata, a vo la dai na agilosu mai vuwa. ³⁹ A vo i ya o Meri na gauna igi, a vo la vawatoto i yata, i na kiya na rara i Jiutia, ⁴⁰ Avo unu i la were o Sakaraia, a ru vo vikidavaki o Ilisapeci. ⁴¹ Ni vo varogo o Ilisapeci na ledru vikidavaki o Meri, e rido e kete na i luve, a vasinaijiya o Ilisapeci na Yalo Tabu; ⁴² Avo kula taki niya e domo o keya, a kwa, o kalougata va levu vuwadru na lewa kani kiya, a vo kalougata na vuwa ni mu kete, ⁴³ Avo kodaki i vei na kwa i kwe, vuwako au, ni vo lamai voko au na leya nene na lequ Turaga. ⁴⁴ Tolaviya, e vo rogo i qu bebe na lemu tata ni vi kidavaki, e rido i na marau na i luve i qu kete. ⁴⁵ A vo kalougata o keya e va djinajiya, e na yaco na kwa a vo la i kwai vuwa na Turaga. ⁴⁶ A vo kwa o Meri, a vo va maluwa vuwa na Turaga qu yalo, ⁴⁷ a vo marau qu yalo vuwa na Kalou na lequ i va cola. ⁴⁸ Evo lomaniya la vada ni dravudravuwa; a tolaviya i na gauna ikwe e kwa na i taba tamata taucoko ni qu vo kalougata. ⁴⁹ Ni vo vaveya na kwa levu voko au o keya e vo kaikai, e vo dokai ke e yaca. ⁵⁰ A vo na loloma vuwadru na matakuciya, me yaco viya nai taba tamata e wara. ⁵¹ Avo kaikai ka cakacaka e lima, a vo va sesenidru na viyaviya levu e keya na vuku ni numiya e ru yalo. ⁵² Avo vasivo nidru na kaikai mai na ledru i nono, a va cercere nidru na tamata yalai. ⁵³ A vo biri niru mata kana i na kwa e oka a vatala nidru na vutu ni yau. ⁵⁴ A vukeidru na leya tamata na Isireli, ni va numiya na loloma, ⁵⁵ [me kodaki na leya tata vuwadru na leya qase] vuwa o Aparama, qei niya na leya kawa e tasi mudu. ⁵⁶ A vo no qaneya no Meri me vula tolu no, a qai lesu i la were. ⁵⁷ Avo yaco la siga o Ilisapeci me va sucu ke, a va sucu niya o keya e kiya na i luve teigwane. ⁵⁸ Aru vo varogo o rau na no voleka vuwa, qa i nidru na leya dauve, ni vo lomaniya va levu na leya Turaga, a ru vo marau vata. ⁵⁹ Na i ka walu ni siga e ru la mai meru ciliviya na i luve, a ru vo va yaca niya ke o Sakaraia, meru vi yaca ni qei niya la momo. ⁶⁰ A vo kwa la nene, me kuwa, me niya ga e yaco o Joni. ⁶¹ Aru kwa vuwa, e jikai o wekamu mo va yaca niya ke na yaca i kwe. ⁶² A ru vo va tabataba vo tamaya, na cava

e okajiya o keya me niya e yaca.⁶³ A kodaki o keya me kiya na veva ni volavola, a vo volaiya, E yaca o Joni a karacidru taucoko ga.⁶⁴ A vo tasere sara e gusu vata e ma, a vo tata o keya, a vo varokoroko takiniya na Kalou.⁶⁵ Aru vo mataku taucoko o rau na no voleka jidru, a vo lai kwai yaji na tata taucoko i qoi i na colo taucoko va Jiutia.⁶⁶ Aru deiniya e ru yalo o rau taucok e ru varogo, e ru kwa, i vei e kodaki na leya i varau na i luve ikwe? a vo no vata no na lima ni Turaga.⁶⁷ Avo va sinaiji i na Yalo Tabu o Sakaraia o tamaya, avo parofisai mai, a kwa,⁶⁸ me varokoroko taki na Turaga na Kalou e leya o Isireli, evo la mai vuwadru na leya tamata a va cola nidru.⁶⁹ A va tubuniya vuwako datou e kiya na vi vacolai e kodaki na kaukameya, na leya mataqali o Tevita na leya tamata.⁷⁰ E kodaki na kwa e kwa o keya eru gusu na leya parofita tabu, mai na vatekivu ke o vuravura,⁷¹ la vi vacolai mai na meca, e ru lima tale ga o rau eru burajiko datou.⁷² E va yaconiya na yalo loloma vuwadru na ledru qase, me numiya no na leya viyalayalaji tabu,⁷³ na bubului e bubului ke o keya vo Aparama o tamaya.⁷⁴ Me soliya mai vuwako datou, medu va colai mai e ru lima na ledru meca, medu qwaravidru medu kuwa ni mataku.⁷⁵ Na yalo savasava qeiniya na kwa dodonu e mata, na visiga taucoko ga i na ledru cola.⁷⁶ O iko na i luve, o na vatokai mo parofita vo keya e cecere sara; o na simata vuwa na Turaga mo caramaki niya na leya calevu;⁷⁷ me vatakei vuwadru na leya tamata na kwa meru cola ke, ni vo boko na ledru i valavala ca.⁷⁸ E vuku na leya loloma levu na ledru Kalou, e kida mai ke vuwako datou na kakarama mai i yata,⁷⁹ me va kakarama takinidru o rau eru nokoto no i na giligilo qeiniya na yalo e vo mate, me qai tuberiya du la i na calevu e oka.⁸⁰ A vo tucake na i luve, a vo yalo makuga sara, a nokoto no i na yaloga ni vikai me yaco re na siga me vata keya ke vuwadru na Isireli.

2

¹Na gauna igi a lai kwai aji ke na leya lewa o Sisa Akusita, me volai na lewe ni vanuwa taucoko. ²Me va devu re na i vola ikwe ni vo kovana mai Siria o Kirinio. ³A ru vo kala lala na tamata meru volai, o rau yakiya i na ledru vi rara.⁴ Avo lacake tale o Josefa i kalili i na rara o Nasareci, i Jiutia, la rara o Tevita, e yaca o Peceliema; ni mataqwali vata o Tevita, a tubu mai vuwa;⁵ Aru volai vata o Meri, o keya a musu vuwa me leya, a vo bukete no.⁶ Niru vo no mai keigi, a vo cava mai na siga me va sucu ke. ⁷A va sucu niya la ulu matuwa na teigane, a olo niya vuwa na i sulu ni luve, a va daraninya na vanuwa e ru no ke na manumanu ni vo jikai na were me ledru.⁸ A yavalu na i vatawa ni sivi ni vanuwa igi, eru no mai na vanuwa vi mau, aru vivuke meru vatawa niya na sivi vai bogi. ⁹A tolaviya, e kiya na agilosu ni Turaga a vo la yaji vuwadru, avo mudre wavoki vuwadru na i ukuuku ni Turaga, a ru vo mataku valevu.¹⁰ A kwa vuwadru na agilosu, mutu kuwa ni mataku; daniya, a qu vo kau mai vuwako mutou e kiya na i tukutuku oka me mutu marau va levu ke, qei nidru taucoko na tamata. ¹¹E vo sucu vuwako mutou na siga ikwe, la rara o Tevita, na i va bula, o keya na Karisito na Turaga. ¹²Ikwe na keya i va takilakila vuwako mutou, mutu na tolaviya na i luve ni olo tu vuwa na i sulu ni luve, a vo dara i na ledru vanuwa na manumanu.¹³ Aru vo levu na kwai lomalagi, e ru no vasauri qai nidru na agilosu, a ru va oka oka vuwa na Kalou, ¹⁴A leya na Kalou na varokoroko i na vanuwa i yata sara aru viokaji rewa na kwai vuravura; eru lai lomani o rau na tamata.¹⁵ Aru vo ladai vuwadru na agilosu i lomalagi, aru kwa vainidru na i vatawa ni sivi, mutu la mai medu la i Peceliema medu daniya na kwa e yaco, o keya e vata keya mai vuwako datou na Turaga. ¹⁶Aru la vawatoto yaji, aru vo daniya o Meri, qeiniya o Josefa, qeiniya na i luve ni dara no i na ledru vanuwa na manumanu.¹⁷ Niru vo daniya, aru vo kwayaji na kwa a vo lai kwai vuwadru balejiya na i luve ikwe. ¹⁸Avo karacidru taucoko ga niru vo va rogo na kwa eru kwa o rau na i vatawa ni sivi. ¹⁹A qulu na tata taucoko ga ikwe o Meri, o vo vanumiya ke ve yaloga. ²⁰O rau na i vatawa ni sivi eru vo lesu tale, aru va okaoka takiniya, ru dokaiya na Kalou i na kwa taucoko ga eru varogo se ru tolaviya, e kodaki a vo laikwai devu vuwadru.²¹ Avo devu na bogi walu, a qai ciliviya ke na i luve, avo toko e yaca o Jisu, avo tokoniya na agilosu ni bere ni kunekune taki.²² Avo devu na siga e va savasava takiniya ke la nene me kodaki na leya i vunau o Mosese, aru vo meiya i Jerusalemi, me va caboniya vuwa na Turaga. ²³E kodaki ni volai i na i vunau ni Turaga, nai luve teigwane taucoko ga e ulu matuwa eru na va tokai me tabu me leya o Jisu;²⁴ Meru vacaboniya muni na i soro e kodaki ni kwa na leya i vunau na Turaga, me ruwa na soqe, se ruwa na luve ni ruve.²⁵ Tolaviya, e kiya na tamata mai Jerusalemi, o Saimoni e yaca, e yalo dodonu e dau lotu na tamata ikwe, a waciya na ledru vacegu na Isireli, a no vuwa na Yalo Tabu. ²⁶A vo vatakeya vuwa na Yalo Tabu, ni si jikai re ni mate, a daniya rewa e mata na Karisito ni Turaga.²⁷ A va vuniya na Yalo Tabu na leya la i na were ni lotu; io niru vo meiya mai na i luve o Jisu o rau na leya qase, me vai vuwa na i vaivai ni vunau. ²⁸A qai roqojiya cake o keya, a kwa,²⁹ O mutou na Turaga, mo qai daniya na lemu tamata me la i na vacegu, me kodaki na lemu i tukutuku;³⁰ A qai daniya qu mata na vuni cola mai vuwako. ³¹Io o keya o varau takiniya ve ru mata na tamata taucoko ga. ³²Na kakarama me vakakarama takinidru na vimatanitu kanikiya, me ledru i ukuuku na lemu tamata na Isireli. ³³A karacidru o Josefa qeiniya la nene, balejiya na vi kwa eru kwa balejiya. Avo tata ni vivakalougata takinidru. ³⁴O Saimoni, a kwa vuwa o Meri la nene, daniya, o keya ikwe e viri no me labale ke, se tucake ke eru levu na Isireli, me vatakilakila ke i na tata va buraburataki, ³⁵Me va takeya ke me numiya eru yaloga eru levu; ia e na basukiya mu yaloga na i sele wau..³⁶ E kiya na parofita lewa, O Ana, o luveya o Fanueli, la mataqali o Aseri avo levu sara la yabaki, e vulau ni vo va teigwane, ³⁷aru cola vata la teigwane me yabaki vitu; avo qai yada, e walu saga vulu ka va na keya yabaki; a vo tasi ladai i na were ni lotu, e dau lotu, e lolo, e dau masu visiga vibogi; ³⁸A lamai o keya i na jiki ni siga igi, a vaokaoka muni na Turaga, avo tatakijiya vuwadru taucoko eru no mai Jerusalemi eru waciya na i vaicola. ³⁹Aru vo vaveya devu na kwa taucoko ga me kodaki na i vunau ni Turaga, aru vo la tale i Kalili, i na ledru rara i Nasareci. ⁴⁰Avo levu na i luve, avo yalo makuga mai, evo vuqa na vuku, avo no vuwa na loloma ni Kalou.⁴¹ Aru vola la qase ina viyabaki i Jerusalemi ina kana vata ni lako siviya. ⁴²Nivo jini karuwa la yabaki, aru vo la i Jerusalemi, me kodaki na keya i varau na kana vata.⁴³ Niru vo vadevuniya na visiga, aru vo lesu tale, avo nokoto ga na i luve o Jisu mai Jerusalemi, aru tasi kilajiya o Josefa qeiniya la

nene.⁴⁴ Aru numidru o keya qeinidru o rau na latu, aru la ga e kiya na siga la i bogi, aru qai vada niya vuwadru na kwai leya, qeinidru na vikilai qeinidru.⁴⁵ Niru vo tasi daniya, aru vo la tale i Jerusalemi, aru vadaniya no.⁴⁶ Avo devu e tolu na bogi, aru qai daniya i na were ni lotu, ni vo nokoto na kedru vimama na i vavuvuli, a va rogocidru no, a tarogidru muni.⁴⁷ A karacidru o rau na varogo, na leya vuku qeiniya na leya tata.⁴⁸ Niru vo daniya, e karaciya, a kwa vuwa la nene, I luvequ o vaveya na i varau vuwako maru balejiya na cava? Daniya, o maru o tamamu maru vadaniko maru rarawa no.⁴⁹ A kwa vuwadru o keya, e cava muru vadaniko au ke? muru tasi kila jiya ni kilikili qei niko au mequ no i la were o Tamaqu?⁵⁰ Aru tasi kilajiya kai balebale ni tata e kwa vuwadru o keya.⁵¹ Avola vata bale qeinidru o keya, a cava i Nasareci, avo varorogo vuwadru; a maroroiyiya la nene na tata taucoko ga e yaloga.⁵² A tubu o Jisu i na vuku e lala muni, avo okajiya valevu no ga na Kalou qeinidru na tamata.

3 ¹Ina kajini ni yabaki e tui ke o Tiperiu Sisa, a kovana ke mai Jiutia o Ponitio Pailato, a turaga mai Kalili o Eroti, a turaga mai Ituria qeiniya na vanuwa o Tirakoniti o Filipi na leya tacini, a turaga mai Apilini o Lisani,² a bete levu o Anasa qeiniya o Kaiafa, aqai lamai na tata ni Kalou vuwa o Joni o luveya o Sakaraia i yaloga ni vikaikai.³ A la o keya i na vi vanuwa taucoko ga e voleka i na Joritani, a vunau takiniya na ledru vavitaizo e vi vutuni me boko ke na i valavala ca;⁴ E kodaki e volai i na i vola ni kwa e kwa o Aisea na parofita, e kwa, e domo e kiya e coco i yaloga ni vikaikai, mutu cara jiya la calevu o Jiova vaveya me dodonu na leya calevu;⁵ E na vayawa i yata na buca taucoko ga, na talaraki na viyataga qeiniya na vanuwa yawa i yata taucoko ga; eva dodonutaki na vanuwa e takelo, ena vaokataki na vanuwa e sukuksukura,⁶ e daniya muni na vunicola mai vuwa na Kalou na tamata taucoko ga.⁷ A qai kwa o keya vuwadru na lewe levu eru vo lamai me papitaisotaki o keya, o mutou na kwa ni gwata, O cei e vasalataki niko mutou me mutu tuba mai na oca e sibere mai?⁸ O keya me mutu vuwataki niya na vuwa e kilikili qeiniya na vivutuni, mutu kuwa ni kwa mutu yaloga, lemadu momo o Aparama; qu vo kwa vuwako mutou, e rewarewa vuwa na Kalou me vatubuniya na vi vatu ikwe me nidru o luveya o Aparama.⁹ Na kiya eno kuwa i na vunikai, e musu dai na kai taucoko ga e tasi vuwataki niya na vuwa e oka, o vo dai na quto me mudre.¹⁰ Aru vo tarogiya o rau na lewe levu, aru kwa, Na cava me madu vaveya?¹¹ A tata o keya, a kwa vuwadru, e kiya e ruwa na leya i curucuru, me soliya vuwa o keya e jikai na leya; me vaveya kodaki muni ke o keya e no vuwa na cawa.¹² U lamuni mai o rau na dau soqonijiya na i va cavacava meru vavitaizo, a ru ta rogiya, vavuvuli, na cava me madu vaveya?¹³ A kwa vuwadru o keya, mutu kuwa ni qulumiya me levu na kwa a vo lesi vuwako mutou.¹⁴ O rau muni na sojiya, aru vo mai tarogiya, a kwa, na cava me madu vaveya? A kwa vuwadru o keya, mutu kuwa ni vaburaniya e kiya, se me mutu bilitakiniya, mutu yalo oka i na kemutu i voli.¹⁵ Aru vo wawa na tamata, avo numiya o Joni ve ru yalo o rau taucoko na tamata, se na Karisito o keya, se jikai.¹⁶ A tata o Joni, a kwa, vuwadru taucoko ga, e djina qu vavitaizotaki niko mutou i na wai; avo lamai o keya e levu sara vuwako au, na leya i vava e tasi yaga mequ serekiya; e na vavitaizotaki niko mutou o keya i na Yalo Tabu qei niya na buka waqa.¹⁷ Evo qulu e lima na leya i sivi ni sila, e va savasavataki niya sara o keya la sila i leya rara, a koroniya vata na leya sila i na leya lololo; e visakiniya e sau i na quto mudre e tasi boko rewa.¹⁸ E levu tale na kwa e vunau takiniya o keya vuwadru na tamata i na leya i vunau.¹⁹ O Eroti na turaga, avo vunaicijiya o keya balejiya o Eroti o Erotiasa na leya o Filipi na leya tacini, qeiniya kwa bura taucoko ga e vaveya o Eroti,²⁰ avo qai vai kuriniya me levu sara avo sogojiya o Joni i were ni vi vesu.²¹ Aru vo vavitaizotaki no na tamata taucoko, a vavitaizo muni o Jisu, nivo masu no, qai wase ruwa na lomalagi,²² avo lamai vuwa na Yalo Tabu, e kodaki na ruve; avo rogo e kiya na domo mai lomalagi, e kwa, o iko na lequ i luve ni toko, aqu dau okajiko valevu.²³ Avo tolu sagavulu na leya yabaki o Jisu, o keya a la lai kwai ni niya o luveya o Josefa,²⁴ avo tekivu me vavuvuli no e keya o luveya o Ili,²⁵ O keya o luveya o Mataceaia, o keya o luveya o Emosi, o keya o luveya o Neumi, o keya o luveya o Esili, o keya o luveya o Nake, o keya luveya o Maaci, o keya e luveya o Mataceaia, o keya e luveya o Semei, o keya e luveya o Josefa, o keya e luveya o Juta.²⁷ O keya e luveya o Joana, o keya e luveya o Risa, o keya e luveya o Serupepeli, o keya e luveya o Salacieli, o keya e luveya o Niri,²⁸ o keya e luveya o Meliki, o keya e luveya o Ati, o keya e luveya o Kosami, o keya e luveya o Elimotami, o keya e luveya o Eri,²⁹ o keya e luveya o Jose, o keya e luveya o Eliesa, o keya e luveya o Jorima, o keya e luveya o Macati, o keya e luveya o Livai.³⁰ O keya e luveya o Saimoni, o keya e luveya o Jutasa, o keya e luveya o Josefa, o keya e luveya o Jonani, o keya e luveya o Elaiakimi,³¹ o keya e luveya o Melea, o keya e luveya o Menani, o keya e luveya o Mataca, o keya e luveya o Necani, o keya e luveya o Tevita, o³² keya e luveya o Jese, o keya e luveya o Opeti, o keya e luveya o Poasi, o keya e luveya o Salimoni, o keya e luveya o Nasoni.³³ O keya e luveya o Aminatapi, o keya e luveya o Erami, o keya e luveya o Esiromi, o keya e luveya o Feresi, o keya e luveya o Juta,³⁴ o keya e luveya o Jekope, o keya e luveya o Aisake, o keya e luveya o Eparama, o keya e luveya o Tera, o keya e luveya o Neori,³⁵ o keya e luveya o Seruke, o keya e luveya o Rekau, o keya e luveya o Peleki, o keya e luveya o Sela.³⁶ O keya e luveya o Keinana, o keya e luveya o Afakisati, o keya e luveya o Semi, o keya e luveya o Noa, o keya e luveya o Lemeki,³⁷ o keya e luveya o Mecusela, o keya e luveya o Inoki, o keya e luveya o Jereti, o keya e luveya o Keinana,³⁸ o keya e luveya o Inosi, o keya e luveya o Seci, o keya e luveya o Atama, o keya e luveya na Kalou.

4

¹Avo vuqa o Jisu i na Yalo Tabu, avo lesu tale mai i na Joritani a vo meiya na Yalo Tabu i na yaloga ni vi kaikai,² a dau veretakiniya tu me bogi vasagavulu. E tasi kiya na kwa e kaniya o keya na visiga igi; ni vo devu a qai matakana.³ A kwa na nitu vuwa, kodaki o luve ni Kalou, mo kwa me vuki na vatu ikwe me jiya i buli madrai. ⁴A kwa vuwa o Jisu, a kwa, e volai, e tasi cola na tamata i na madrai takiya ga, e cola ga i na tata taucoko ga ni Kalou.⁵ A tuberiya na nitu ina kiya na yaloga yawa i yata, a vata keya vuwa vasauro sara na vi matanitu taucoko ga i vuravura. ⁶A qai kwa na nitu vuwa, na keya lewa

taucoko ga na kwa iqoi aqu na soliya vuwako, na keya i ukuuku taucoko ga, ni vo soli voko au, aqu na qai soliya yakiya vuwa qu mata soliya ke; ⁷Kodaki o varokoroko vuwako au, e lemu taucoko ga. ⁸A tata vuwa o Jisu, a kwa, mo ladai re qu lobo, setani; evo volai, mo varokoroko vo Jiova na lemu Kalou, mo qwaraviya takiya ga. ⁹A meiya i Jerusalemi, a va no niya i na yataga ni were ni lotu, a kwa vuwa, kodaki o jiya luve ni Kalou, mo rido bale ikei. ¹⁰Evo volai, e varojidru na leya agilosu o keya balejiko, meru maroroi jiko; ¹¹io eru na rogo jiko veru lima, ke kiya na siga e tavutu mu la ina vatu. ¹²A tata o Jisu, a kwa vuwa, a lai kwai, mo kuwa ni va tovoliya bura na lemu Kalou o Jiova. ¹³Nivo va devuciya taucoko ga na dau vere na nitu, a vo ladai vuwa a yacoviya e kiya na gauna. ¹⁴Avo lesu tale o Jisu i na kaikai ni Yalo Tabu i Kalili, avo la na keya i rogorogo i na vanuwa taucoko e volekajiya. ¹⁵Avo va vuvulu no i na ledru were ni lotu, aru vo dokaiya o rau taucoko ga. ¹⁶A cava i Nasareci, na rara a susu ke me kodaki na leya i varau, avo unu i na were ni lotu i na siga ni vacecegu, avo tucake me wilikiya na i vola. ¹⁷Avo soli vuwa na leya i vola o Aisea na parovita. Ni tevukiya na i vola, e daniya ke e jiki e volai ke, ¹⁸Evo no voko au e yalo o Jiova, nivo wali ciko au o keya mequ vunautaki niya na i tukutuku oka vuwadru na dravudravuwa; mequ vunautaki niya na sereki vuwadru na bobula, vuwadru na tola tale vuwadru na mata boko, mequ va gwalala takinidru na mavowa, ¹⁹mequ vunautaki niya na leya yabaki oka o Jiova. ²⁰A viviciya na i vola, avo soliya tale vuwa na i talatala, avo no i ra, aru va daniya makuga eru mata taucoko ga o rau na no i were ni lotu. ²¹A qai kwa vuwadru o keya, na siga i kwe e na yaco ke vuwa mutu bebe na i vola tabu ikwe. ²²Aru vo vadinadjina vuwa o rau taucoko ga, e karacidru na vuku ni tata oka e lamai ve gusu, aru kwa, e tasiniya o luveya o Josefa o keya ikwe? ²³A kwa vuwadru o keya, e djina ga mutu na kwa voko au na i bole ikwe, vu - ni- wai, mo vacola niko re; na kwa taucoko ga madu varogo e vo vai mai Kepanaumi, vaveya muni i na lemu i vunau iqoi. ²⁴A kwa tale o keya, Aqu vo kwa vaidjina vuwako mutou, e tasi kiya na parofita e lai okaji i na leya vanuwa. ²⁵Aqu vo kwa vaidjina vuwako mutou, eru levu na yada mai Isireli na leya gauna o Ilaijia, ni vo sogo tu o lomalagi me yabaki tolu vula ono, ni vo dravuisiga valevu na vanuwa taucoko. ²⁶A tasi vatala jiya o Ilaijia vuwa e kiya vuwadru, ve kiya ga na yada mai Sarepita, na yasayasa va Saitoni. ²⁷Aru vo levu tale na vukavuka i Isireli la gauna o Ilaisa na parofita; e tasi kiya vuwadru e va savasavataki, o Neamani ga na kwai Siria. ²⁸O rau taucoko ga i were ni lotu, aru vo varogo na kwa ikwe. ²⁹Aru vo oca valevu sara, aru vo tucake, aru biliya i na i bili ni rara, aru vo meiya i na tutu ni yataga avo vai tu ke na ledru rara, meru biliya mai ina bara ni savu. ³⁰Avo la o keya ina kedru vimama, a dai yaji. ³¹Avo labale i Kepanaumi, na rara mai Kalili, a vivavulici ina vi siga tabu. ³²A karacidru sara na leya i vavuvuli, avo tata o keya ina leya kaikai vainiya. ³³A nokoto i were ni lotu e kiya na tamata, a unuviya tu e kiya na yalo ni nitu, a kulakula tu ina domo levu, ³⁴A kwa, ulei' na cava vuwako datou, i Jisu na kwai Nasareci? o vo lamai mo rewajiko madou? aqu vo kilajiko, na leya kiya yalo savasava na Kalou. ³⁵A vunau ci jiya o Jisu, a kwa, "Mo galu ga, Mo ladai mai vuwa!" Avo cibicibilaki niya na nitu i na kedru vimama, avo qai ladai mai vuwa, avo tasi mavowa. ³⁶Avo karacidru taucoko ga, aru vitataki vai nidru na cava na tata ikwe, avo tata vaturaga e mana o keya vuwadru na yalo kanikiya, aru vo ladai sara. ³⁷Avo caginiya yaji na keya i tukutuku i na yasayasa taucoko ga i na vanuwa voleka jiya. ³⁸Avo ladai mai i were ni lotu o keya, a unu i la were o Saimoni. Avo tauviya la nene la yalewa o Saimoni na katakata levu, aru vo masujiya e vuku ga o keya. ³⁹A vo no e jiki igi, a vunau ci jiya na katakata; a vo ladai vuwa, a tucake sara o keya, a qwaravidru sara. ⁴⁰Nivo lai dromu na siga, o rau taucoko ga na tauvimate na ledru mate e yavalu aru vo meidru vuwa; avo tabakidru yakiya o keya ve lima, a va cola nidru. ⁴¹Eru levu eru vo ladai mai vuwadru na nitu, aru vo kulakula no, eru kwa, o iko na Karisito na luve ni Kalou, a vunau ci jidru o keya, e tasi dainidru meru tata, niru vo kilajiya ni Karisito o keya. ⁴²Nivo siga a vo ladai o keya, avo la e kiya na vanuwa e lala; aru va daniya o rau na tamata, aru la mai vuwa, aru taroviya me kuwa ni la dai mai vuwadru. ⁴³A kwa vuwadru o keya, e vo dodonu mequ la mequ kwa na i tukutuku oka ni matanitu ni Kalou ina vi rara kani kiya muni; na kwa ikwe a qu lai vatala mai ke. ⁴⁴Avo dau vunau o keya i na vi were ni lotu mai Kalili.

5 ¹Ia niru vo drigijiya o rau na tamata meru rogo na tata ni Kalou, avo tu o eya mai na bai ni drano mai Kenisareti. ²Avo tolaviya e ruwa na waqa e noka tu ina drano. O rau na gonedau eru vo ladai mai keigi, aru savajiya na ledru lawa. ³Avo vodokiya na waqa, na leya o Saimoni a kereviya me toro valailai yaji i ruwai. A nokoto no i na waqa o keya, a vavulicidru no na lewe vuqa. ⁴Ia nivo jiniya na leya tata o keya, a kwa vo Saimoni, toso yaji ina vanuwa e nubu. mutu viritakiniya bale na lemutu lawa me rewai mai e yavalu. ⁵A saumiya o Saimoni a kwa "Turaga, madu vaveya no vaibogi me siga takiniya, madu tasi rewajiya e kiya na kwa, ia ina vuku ga ni lemu tata, aqu na viritakiniya bale na lawa." ⁶Ia niru vo vaveya kodaki igi, e levu sara na ika eru kovujiya, e kwabasu vakiya na ledru lawa. ⁷Aru yalovidru na ledru i tokani eru nokotoena kiya tale na waqa, meru mai vukeidru. Aru lamai ru vavuqa niya ruwaruwa na waqa, ru voleka tale ni luvu. ⁸Ia nivo tolaviya o Saimoni Pita, a cuva bale ve turu o Jisu, a kwa, "Mo ladai voko au na Turaga, niqu vo tamata bura." ⁹E kurabui o keya, qanedru taucoko ga eru no vata no i keigi, ena vuku ni levu ni ika eru rewajiya. ¹⁰E kodaki talega ke o Jemesa qeiniya o Joni, o rau na leya i luve o Sepete, eru vitakoni qaneya o Saimoni. Avo kwa vuwa o Saimoni o Jisu, kuwa ni matakua, ina visiga mai bere o na dau rewajidru na tamata. ¹¹Ia niru vo meia ruwaruwa na waqa i vanuwa, eru biujiya na kwa taucoko ga ru vo tekuciya o Jisu. ¹²Ia niru nokoto no ina kiya na rara, e kiya na tamata vukavuka e nikoto no i keigi. Nivo daniya o Jisu e cuva bale ve la o Jisu, qai masujiya, e kwa "Na Turaga, kodaki o okajiya mo savasavatakiniko au rewai." ¹³A dodokiya e lima o keya, a dereiya, a kwa, Aqu okajiya, mo savasava mai. Evo lavele sara vuwa na vukavuka. ¹⁴A varojiya o keya me kuwa ni kwa vuwa e kiya, ia mo lai varaitakiniko ga vuwa na bete, mo vacaboniya na lemu soro ni vivasavasavataki, me kodaki n aleya tata o Mosese, mei vajinajina vuwadru. ¹⁵Ia na keya i rogorogo evo robojiya valevu sara, eru vo lewe levu eru vo soqoni vata mai meru rogociya, meru vacolai muni mai na ledru malumalumu. ¹⁶Avo ladai yaji i vikaikai me masu. ¹⁷Ia e na kiya na siga, a vaivuli no o keya, eru yavalu na Farisi qanedru na vuni vunau eru no

voleka nomuni keigi, eru la taucoko mai na rara lailai Kalili, qaneya o Jutiya i Jerusalemi muni. A notu vuwa na kaikai ni Turaga me vacola nidru.¹⁸ A tolaviya eru yavalu na tamata eru kau no mai na i mocemoce e kiya na tamata e tauvi paralase, eru tolaviya meru meia mai yaloga, meru vadaroniya e mata o keya.¹⁹ Ia niru vo tasi rewa ni meia i yaloga ni were me balejiya nivo oso, eru caketakiniya e yataga na were, e qai vasisitaki bale mai na tamata ikwe na leya i mocemoce ina kedru maliwa ve mata o Jisu.²⁰ Ia nivo tolaviya na ledru vabaujiya o keya, a kwa vuwa, o iko evo bokoci na lemu valavala bura.²¹ Avo vatekivu o rau na vunivola qanedru na Farisi meru vinumiyaki niya, aru kwa "O cei ikwe e tata vaburaburajiya na Kalou? O cei tale e rewa ni bokociya na valavala ca, na Kalou takiya ga?"²² Ia nivo kilajiya o Jisu na ledru vinumiyaki niya, a kwa vuwadru, Na cava mutu vinumiyaki niya no qoi mutu yaloga?²³ I vei e rewarewa cake, mo kwa, Evo bokoci na lemu i valavala bura, se mo kwa, mo tucake mo layaji?²⁴ Mo mutu kilajiya ke rewajiya na Luve ni tamata i vuravura me bokociya na i valavala bura, e qai kwa o keya vuwa na tauvi paralase, "Aqu kwa vuwako, Mo tucake, mo kau na lemu i mocemoce, mo la ina lemu were, mo varokorokotakiniya na Kalou."²⁵ Avo tucake o keya, eru mata avo qulumiya na kwa e daro ke, a layaji ina leya were, a varokorokotakiniya na Kalou.²⁶ Eru kurabui taucoko ga, aru vo varokorokotaki niya na Kalou. Evo unuvidru e kiya na matakau, eru kwa, "Edu vo daniya nikuwa na vikwa vivakurabuitaki sara."²⁷ Ni oji na vikwa ikwe, avo layaji o keya a tolaviya e kiya na dausoqoni jiya na i vacavacava e yaca o Livai, e nokoto no ina wereni vacavacava. A kwa vuwa tekuciko au mai.²⁸ Avo biujiya na kwa taucoko o keya, avo tekuciya yaji.²⁹ Avo vaveya vuwa e kiya na magiji levu o Livai, ina leya were, eru lewe levu ru dau soqonijiya na vacavacava qeinidru tale yavalu ru no vata mer kana.³⁰ Ia o rau na ledru vunivola qenidru na Farisi eru vo kwa vuwadru na leya jisaiveli, Na cava mutu vo kana vata mutu somu vata qanedru o rau na soqoniya na i vacavacava vata o rau na tamata i valavala bura?³¹ A tata o Jisu, a kwa vuwadru, "E tasi yaga na vuniwai vuwadru na cola oka vuwadru ga eru tauvimate.³² Aqu tasi lamai mequ covidru na yalo dodonu meru vivutuni, o rau ga nai valavala bura."³³ Aru kwa vuwa, "E cava eru lolo no ke ru daumasu o rau na la jisaiveli o Joni, qeinidru leya jisaiveli muni na Farisi, is na lemu eru kana eru somu?"³⁴ A kwa vuwadru o keya "Mutu lewaidru rewa na weka ni teigwane e qai vawaji?"³⁵ Ia ena yaco mai na siga ena kau dai ke vuwadru na teigwane e qai vawaji, eru na qai lolo na gauna igi."³⁶ A kwakwa takiniya na kwa vatautauvata. "E jikai ni kiya na tamata e culajiya vata na leya i jiki ni sulu vou ina i sulu madra, ena dresukiya e jiki vou, ena tasi kabijiya vata e jiki vou, evo cula vata na i sulu madra."³⁷ E jikai ni kiya na tamata e talociya na waini vou ina tavaya ni kili ni manumanu madra, ke qai kwacabote na tavaya ma waini vou ena roro yaji, ena bura muni na tavaya.³⁸ Ia e oka me talo na waini vou ina tavaya vou, ena maroroi ruwaruwa ke.³⁹ E jikai ni kiya na tamata, nivo somiya oji na waini makawa, me qai okajiya na waini vou, nivo kwa, "Na kwa makawa e oka cake."

6

¹E kiya na siga ni vavacegu, a vola o keya i na naga ni sila, aru vo seviya na sila o rau na leya tisaiveli, aru qiliya veru lima aru kaniya.² Aru yavalu na Farisi aru kwa vuwadru, na cava mutu vaveya ke na kwa e tasi dodonu me mutu vaveya i na siga ni va vacegu?³ A tata o Jisu, a kwa vuwadru, mutu tasi wilikiya na kwa ikwe, na kwa a vaveya o Tevita, nivo mata kana, o keya qainidru na no qaneya;⁴ Avo unu o keya i na were ni Kalou, a qulumiya a kaniya na madrai e dau laidani, a soliya muni vuwadru na no vata no, igi e tasi vadonui meru kaniya na kanikiya eva donui ga vuwadru na bete?⁵ A kwa vuwadru o keya, E Turaga muni na siga tabu na luve ni tamata.⁶ Ia e na kanikiya tale na siga Tabu, a unu o keya i na were ni lotu, a vivavulici; a nokoto ke e kiya na tamata avo malumu e lima i matau.⁷ Aru vo vadaniya o rau na vu- ni- vola qei nidru na Farisi, ena vai na vi vacolai i na siga tabu, se jikai, meru daniya na kwa me bilitaki ke.⁸ Aru vo kilajiya na ledru numiya o keya, a kwa vuwa na tamata e malumu e lima, Tu cake mo no tu i na kedru vi mama. Avo tucake a notu i na kedru vimama.⁹ A qai kwa vuwadru o Jisu, qu na tarogiko mutou i na kiya na kwa; evo vadoniya me vai na kwa oka ina siga tabu, se na kwa bura? me vai na vivacolai, se me vai na vivamatei?¹⁰ Avo tola wavoki jidru taucoko ga o keya, a kwa vuwa na tamata, dodokiya mai mu lima.¹¹ A vaveya kodaki ke; a va colaniya e lima, e kodaki ke e lima e tara viya. Avo oca va levu sara; aru vo vitataki vainidru, na cava meru vaveya vo Jisu.¹² Na gauna igi, avo la o keya i na yataga me masu, a masu no vuwa na Kalou i na bogi me qwata.¹³ Ni vo qwata mai, avo covidru na leya tisaiveli; avo djigitaki nidru me jina ruwa mai vuwadru, avo va tokoniya me nidru nai apositolo.¹⁴ O Saimoni, o keya ava yacaniya muni me niya o Pita, o Adriu la tacini, o Jemesa qei niya o Joni, o Filipi qeiniya o Pacolomiu,¹⁵ o Maciu qeiniya o Tomasi, o Jemesa lai luve o Alifio, qeiniya Saimoni e vatokai na gumatuwa,¹⁶ o Jutasa Isikarioti, o keya a soliya yaji.¹⁷ Aru labale vata qeiniya o keya, a tu i na buca, aru vo levu sara na leya tisaiveli, qeinidru na tamata eru levu sara i Jiutia taucoko qeiniya i Jerusalemi, na baravi i taia qeiniya i Saitoni.¹⁸ Aru lamai meru va rogojiya, meru vacolai muni na kedru mate. O rau muni a va bura nidru na nitu, a ru va colai.¹⁹ Aru va tovoliya taucoko ga na lewe levu meru dereiya; ni vo lamai vuwa na kaikai mana, a vacola nidru taucoko ga.²⁰ A tolavidru na leya tisaiveli, a kwa, Mutu vo kalougata na dravudravuwa, ni vo lemutou na matanitu ni Kalou.²¹ Mutu vo kalougata, o mutou na mata kana tu ni kuwa; ni mutu na lai va kana. Mutu kalougata, o mutou mutu tagi ni kuwa; ni mutu na marau.²² Mutu vo kalougata, niru burajiko mutou na tamata, niru vo vatabu niko mutou, aru va buraburataki niko mutou, se ru varogorogo burataki niya mutu yaca, me balejiya na luve ni tamata.²³ Mutu marau na siga igi, rido mo marau; daniya, e levu na keya i sau vuwako mutou mai lomalagi, eru vaveya kodaki ke o rau na ledru qase vuwadru na parofita.²⁴ Mutu na bura, o muto mutu vutuniyau ni mutu vo rewajiya na lemutu vacegu.²⁵ Mutu na bura, o mutou mutu bori ni mutu na mata kana. Mutu na bura, o mutou mutu mali ni kuwa mutu na rarawa mutu na tagi.²⁶ Mutu na bura, ni tata ni vaokaoka taki niko mutou na tamata taucoko ga ni vo vaveya ke na ledru qase vuwadru na parofita girigiri.²⁷ Aqu vo kwa vuwako mutou avo varogo, lomanidru na kemutu meca, vai oka vuwadru na burajiko mutou.²⁸ Tata

oka jidru na dau kase jiko mutou, masulaki nidru na dau varivariva ciko mutou.²⁹ Kodaki e kiya e sabiciya mu kaliga e kiya, soliya tale vuwa na keya i karuwa. Mo kuwa ni sarataki niya na lemu i unu unu vuwa o keya e kau dai na lemu kote.³⁰ Mo soliya vuwadru taucoko ga na lamai kerekere vuwako; mo kuwa ni tarogiya tale na lemu i yau vuwa o keya e kau dai.³¹ Kodaki mutu okajiya meru vaveya vuwa ko mutou na tamata, mutu vaveya muni vuwadru.³² Kodaki mutu lomanidru na lomaniko mutou, o cei e vaokaoka vuwako mutou? O rau na tamata i valavala ca e ru lomanidru o rau na la mai loloma vuwadru.³³ Kodaki mutu vaveya oka vuwadru ga eru na vaveya oka vuwako mutou, o cei me vaokaoka vuwako mutou? Niru vo cakacaka ke o rau na tamata i valavala ca.³⁴ Kodaki mutu vo soliya me qulumiya re vuwadru ga medu va nuinui ke me rewajiya tale mai ke, o cei me qai va okaoka vuwako datou? Nivo soliya o rau na tamata bura vuwadru, na tamata bura, meru rewajiya na kwa e tautau vata.³⁵ Mutu lomani nidru na lemutu meca, vaveya na kwa oka, soliya me qulu re, mutu vo tasi nuitaki me mutu rewajiya tale e kiya na kwa, e levu ke na keya i sau vuwako mutou, mutu na qainiya o luveya o keya e yawa i yata sara, nivo loma soli ke o keya vuwadru o rau eru tasi vaokaoka ke e tamata bura.³⁶ O keya me mutu qai yalo loloma, me kodaki ni dau yalo loloma na ledu Turaga.³⁷ Mutu kuwa ni mutu dau lelewa, mutu na tasi lewai; mutu kuwa ni vibetaki, mutu na qai jikai ni betaki. mutu kuwa ni dau ocajiya na tamata, mutu na tasi lai ocaji.³⁸ Mutu dau soli, e qai soli vuwako mutou; nai varau oka, lai taba bale kuretaki vata, e vuwabale, e soli na tamata i ru yaloga ni saro nai varau mutu varau takiniya, e na varautaki tale vuwako mutou.³⁹ Avo tarogidru o keya e kiya na tata va tautauvata. E rewajiya na mata boko me tuberiya na mata boko? Eru tasi lutu ruwaruwa i nai keli? ⁴⁰Evo jikai na jisaiveli me oka cake sara mai ina leya i vavuvuli.⁴¹ I vei e kodaki lemu tolaviya na malamala e mata o wekamu, o vo tasi numiya na kai e no vo mu mata? ⁴²O na kwa vacava vuwa o wekamu, wekaqu, deiniya mequ liujiya dai na malamala mai mu mata, ovo tasi daniya na kai eno vuwa mu mata? Evi vakwai sini, mo cavujiya simata re na kai mai mu mata, o qai daniya oka mo liujiya na malamala eno ve mata o wekamu.⁴³ E jikai na kai oka me vuwa takiniya na kai bura; se na kai bura me vuwa takiniya na vuwa e oka. ⁴⁴Evo lai kilai na kai taucoko ga ve vuwa e tasi vuru na lolo mai na wa sorisori, se vuru na vaini mai na kai sorisori.⁴⁵ Na tamata e oka e kau mai na kwa e oka i na lololo oka e yaloga; qeiniya na tamata bura e kau mai na kwa e bura i na lololo bura e yaloga. Evo kwa du gusu na kwa e oso valevu ke du yaloga. I vai e kodaki ni mutu vo tokoniya mequ jiya Turaga, Turaga, mutu qai tasi vaveya na kwa qu kwa? ⁴⁷O keya yakiya e lamai vuwako au, e varogo na lequ tata, e vaveya, qu na vadeitakiniya vuwako mutou na tamata. ⁴⁸Eru tautauvata qeiniya na tamata e vaveya leya were, e keliya bale ina qwele qai vaveya leya were me yavutaki ina vatu. Ena yaco mai na waluvu, se liwa mai na cava ena tasi yavalaji rewa na were igi, balejiya ni yavutaki vaoka.⁴⁹ O keya e varogo e tasi vaveya, eru tautauvata na tamata e vaveya la were i na yataga ni dada, e jikai na keya yavu. Avo coka vakaikai mai na wai, avo reba sara ke, e kwa levu la rusa na were igi.

7

¹To ni vo vadevuniya na leya tata taucoko ga aru vo varogo no na lewe levu, avo qai unu i Kepanaumu.² E kiya na turaga ni valu, avo tauvimate mate e kiya la tamata, e dau lomaniya o keya, avo valeke ni ciba. ³Nivo varogo nakeya i tukutuku o Jisu, a vatala jidru e yavalu na qase ni Jiutia, meru va masujiya me lamai me vacolaniya la tamata.⁴ Niru vo cava vo Jisu, aru vamasu jiya valevu, aru kwa, e yaga o keya me vai vuwa na kwa ikwe, ⁵nivo lomaniya na ledu matanitu, a vaveya o keya na lemadu were ni lotu.⁶ A qai la vata qeimidru o Jisu. Nivo voleka i were o keya, a vatalajiya e yavalu o wekaya na turaga ni valu, meru kwa vuwa, o mutou na Turaga, mutu kuwa ni vawale niko mutou, e vo tasi yaga me mutu unu i na lequ were. ⁷Aqu vo tasi numiko au mequ yaga mequ layaji vuwako mo cavujiya na tata, me cola ke na lequ tamata. ⁸Aqu jiya turaga lailai o au, qu lewaiya e yavalu na sojiya. aqu kwa vuwa ikwe, o la yaji, avo la; vuwa e kanikiya, lamai, avo lamai, kwa vuwa na lequ tamata, Mo vaveya ikwe, avo vaveya.⁹ Avo varogo na kwa ikwe o Jisu, e karaciya o keya, a vuki vuwadru na lewe levu aru tekuciya, a kwa, qu vo kwa vuwako mutou, qu tasi daniya vuwadru na Isireli e kiya na vabaujia levu me kodaki ikwe. ¹⁰Nivo lesu tale i were o rau na lai vatala, aru vo daniya na tamata e tauvimate nivo cola oka.¹¹ Ni si qwata lailai, avo la o keya ina kiya na rara e yaca o Neini; aru vo levu na leya jisaiveli eru la vata, o rau tale ga na lewe levu. ¹²Avo toro voleka i na matamata - ni -rara, daniya, e kiya na mate e lai dagiji i nai bili, o luveya la nene e kiya ga, e yada o keya; aru levu sara na lewe ni rara aru la vata qeiniya. ¹³Nivo daniya na Turaga, a lomaniya, a kwa vuwa, kuwa ni tagi. ¹⁴Avo la o keya, avo vaveya na vatavata; aru vo tuvakiya o rau na dagiya. A kwa o keya, o iko na saravou, aqu kwa vuwako, Tu cake.¹⁵ Avo tucake na mate, vo tekivu me tata. A vo soliya sara vuwa la nene. Aru vo matakuru o rau taucoko ga, aru varokoroko takiniya na Kalou, aru kwa, e vo tubu mai vuwako datou e kiya na parofita levu; avo lamai na Kalou vuwadru na leya tamata. ¹⁷Na keya i rogorogo ikwe o Jisu e robojiya o Jiutia taucoko qeiniya na yasayasa taucoko ga. ¹⁸A vatakeya vuwa o Joni na kwa taucoko ikwe vuwadru na leya tisaiveli. ¹⁹A covidru e ruwa na leya tisaiveli o Joni, a vatalajidru vo Jisu, me kwa, O mutou o keya a la mai, se du waciya e kani kiya?²⁰ Niru vo cava vuwa, aru kwa, a vatala jiko maru mai vuwako o Joni na dauvivaitaiso, me kwa, O mutou a mutu lamai se madu waciya tale e kiya?²¹ Na jiki ni siga igi eru levu vo vacola niya o keya i na mate qeiniya na rarawa, mai vuwadru na yalo bura; eru levu eru mata boko evo lewaiya o keya meru tola rewa. ²²A qai tata o Jisu, a kwa vuwadru, muru la, muru kwa vuwa o Joni na kwa muru vo daniya vata na kwa muru vo varogo. niru vo tola na mataboko, aru vo yato na lokiloki, a vasavasava na vukavuka, avo rogo na duduvata, aru va tucake taki na mate, avo vunautaki na i tukutuku oka vuwadru na dravudravuwa. ²³E kalougata o keya e tasi vatau cage bale jiko au.²⁴ Nivo la tale o rau a vatalajidru o Joni, a kwa o keya vuwadru na lewe levu e vuku o Joni, na cava mutu lai vaveya i vikaikai me mutu tolaviya? Na sina evo vasavuli jiya na cagi? ²⁵Na cava mutu lake me mutu lai daniya? Na tamata e vai sulu ina i sulu e malumalumu? Daniya, o rau eru vai sulu i na i sulu vai ukuuku, eru

kana oka, eru no i na were vaturaga.²⁶ Na cava a mutu lai kau me mutu daniya? A parovita? Io, qu vo kwa vuwako mutou, e kiya e toro cake cake sara vuwa na parofita.²⁷ O keya e volai ikwe, daniya, qu vo vatalajiya yaji na lequ i talatala me simatataki niko, E na samakiniya na lemu calevu o keya vo mu mata.²⁸ Aqu vo kwa vuwako mutou, vuwadru eru vo sucu mai vuwadru na lewa e jikai na parofita. E oka cake vuwa Joni na dau vivavitaio; o keya e lailai sara i na matanitu ni Kalou e toro cake sara vuwa.²⁹ (O rau taucoko ga na tamata eru varogo, qeinidru na dau soqonijiya nai va cavacava, eru va djinadjina vuwa na Kalou, niru vo vavitaisotaki ina leya vivavitaio o Joni.³⁰ O rau na Farisi qeinidru na vuni vunau, eru burajiya na kwa e vaveya na Kalou balejidru, aru tasi vavitaisotaki vuwa.)³¹ A kwa na Turaga, na cava mequ vatautavata takinidru ke na tamata ina i taba tamata ikwe? se ru tautauvata qeiniya na cava?³² E ru tautauvata qeinidru nai luve eru no na vanuwa ni vivoli, aru coco wavoki, aru kwa, o madou madu uvi bitu vuwako mutou, a mutu tasi wesi. madu tagi vuwako mutou, mutu tasi tagi mai.³³ Avo lamai o Joni na dauvavitaio e tasi dau kana madrai se dau somu waini; a mutu vo kwa, evo nokoto vuwa e kiya na nitu.³⁴ Avo lamai na luve ni tamata, avo kana a somu, a mutu kwa, Daniya, na tamata e dau kana se somu waini, ledru i tau na dau soqoniya na i vacavacava qeinidru na tamata i valavala ca!³⁵ Avo vadoniya na vuku o rau taucoko ga o luveya.³⁶ A kereviya e kiya na Farisi meru kana vata. Aru vo unu i na were ni Farisi igi a no me kana.³⁷ A daniya, e kiya na lewa ina rara igi, o keya na lewa i valavala ca, avo kilajiya nivo no ina leya were na Farisi igi me kana, a kau mai e kiya na tavaya alapasita e tawa na waiwai.³⁸ Avo tu mai ve lobo i ve la, a tagi, avo savajiya e la ve wai ni mata, avo quwa jiya ve rau ni ulu, a kisiviya e la, a waliciya vuwa na waiwai.³⁹ Nivo daniya na Farisi a surejiya, e numiya ga ve yaloga, a kodaki, e parofita o keya ikwe, e kilajiya na lewa ikwe e dereiya, qeiniya na leya i varau muni, nivo lewa i valavala ca.⁴⁰ A tata o Jisu, a kwa vuwa, "I Saimoni, e kiya na kwa qu mata tarogiya vuwako." A kwa vuwa o keya, vavuvuli, "Mo kwa ga mai!"⁴¹ E kiya na turaga, E ruwa na tamata eru djinau vuwa. E kiya e lima na drau na pene na leya i djinau, e kiya tale, e lima sagavulu.⁴² Evo jikai na ledru kwa meru saumiya ke, evo serekiya ga vuwadru ruwaruwa. Mo kwa mai re se o cei vuwadru e lomaniya valevu?"⁴³ Avo tata o Saimoni, a kwa, "qu vo vakasamataki niya, o keya e levu na kwa e sereki vuwa."⁴⁴ Unu ina lemu were, e jikai na wai o soliya me sava ke qu la, a vo savajiya vo qu la ve wainimata, a quwajiya ve rau ni ulu.⁴⁵ O tasi kisi viko au, ia o keya ikwe e tasi cegu na kisiviya qu la niqu nokoto no i kei.⁴⁶ O tasi waliciya qu ulu i na waiwai; o keya ikwe e waliciya vo qu la i na waiwai.⁴⁷ O keya ikwe qu kwa ke vuwako, na leya i valavala ca e vuqa, evo boko, avo loloma valevu ke o keya. O keya e lailai ga evo boko, evo loloma valailai. A qai kwa vuwa na lewa igi, "Evo boko na lemu i valavala ca."⁴⁸ O rau muni aru no vata no meru kana, aru kwa vainidru, O cei ikwe e bokociya muni na i valavala ca?⁴⁹ A kwa vuwa na lewa, "avo vacola niko na lemu vabaujiya; mo la ina vacegu."

8

¹ Avo devu, a qai la wavoki o keya i bere ina virara taucoko ga ina virara yalai taucoko, a vunau, a kwa na i tukutuku oka ni matanitu ni Kalou. Qeinidru vata na lewe jina ruwa, ² qeinidru e yavalu na lewa, aru vo vacolai devu mai na yalo bura e unuvidru tu qeiniya na malumalumu, o Meri a lai kwai na lewa ni Makitala, avo ladai vuwa e vitu na nitu, ³ qeiniya o Joana na leya yalewa o Kusa na leya mata ni vanuwa o Eroti, qeiniya o Susana, eru levu tale, aru qwaraviya ina ledru i yau.⁴ Aru vo levu aru vo soqoni vata, avo lamai ina virara, avo kwa na tata vatautauvata o keya: ⁵ E kiya na dau kabukabu raki a la i kaburaki niya na leya wiri ni sila; a kaburaki niya vali; avo lutu e yavalu i na tutu ni calevu; avo lai butu bale, aru vo mai kaniya na manumanu vuka.⁶ A lutu e yavalu i na vatu, a tubu mai, a qai wave sara, ni tasi lulu.⁷ A lutu e yavalu ve na viwasori; aru cola vata na viwasori, a turuku jiya.⁸ Aru lutu e yavalu i na vanuwa e oka, avo cola a cola takiniya e drau e vuwa. Avo kwa devu o Jisu na kwa ikwe, a cocotaki niya, "O keya e no e bebe me varogo, me varogo sara."⁹ Aru vo tarogiya o rau na leya jisaiveli, a kwa, na cava na keya i balebale na tata va tautauvata iqoi.¹⁰ A kwa o keya, avo soli vuwako mutou me mutu kilajiya na vi kwa e cilo balejiya na matanitu ni Kalou, io avo ledru na kanikiya na tata vatautauvata ga; meru daniya aru tasi daniya, aru varogo aru tasi kilajiya.¹¹ Na tata vatautauvata e kodaki ikwe; na sila, na tata ni Kalou.¹² O rau eru kodaki na tutu ni calevu, o rau eru varogo, a qai lamai na nitu, a qai kau dai na tata evo notu mu yaloga keru vadinajiya aru cola ke.¹³ O rau eru kodaki na vatu, eru varogo, eru vabaujiya na tata ina marau. E jikai eru waka, aru va djinajiya valailai ga, vo lamai na gauna ni bura aru vo reba ga. O keya e lutu i na viwasori, o rau eru varogo, aru la yaji, aru va turuku tu ina lomaocaoca qeiniya na i yau qeiniya na marau ni cola, ikwe avo tasi vuwa ke.¹⁵ O keya ina vanuwa oka, aru varogo na tata, aru qulumiya, a vuwavuwa oka.¹⁶ E jikai na tamata me tavuniya na sina, a qai lai taboi niya ina rubu, se me lai tokoniya ina ruku ni mocemoce. e tokoniya ga i na keya i tokotoko, meru daniya na keya kakarama o rau na unu mai.¹⁷ E jikai na kwa e cilo, e tasi vatakei, se me vatukolo, me tasi kilai se vatakei mai.¹⁸ O keya me mutu qai qarauniko mutou, ina lemutu varogo, e kiya na kwa evo notu vuwa na tamata, e qai soli vuwa, na tamata e jikai vuwa e kiya na kwa, e qai ladai mai vuwa na kwa e numiya me notu vuwa.¹⁹ Aru qai lamai vuwa o rau la nene qeinidru la tacini, aru tasi toro rewa vuwa balejidru navo vuqa tu.²⁰ Aru kwa vuwa e ru yavalu, a kwa, eru vo no i rara lemu nene vata o rau na lemu tacini, eru mata tolaviko.²¹ A tata o keya, a kwa vuwadru, "Lequ nene lequ tacini o rau eru varogo na tata ni Kalou aru vaveya." Io e kiya na siga iqoi, a vodo e kiya na waqa, qeinidru na leya tisaiveli, "A kwa vuwadru o keya, Du la i tavo ni uciwai igi." Aru vo layaji.²³ Aru vo soko, avo moce o keya, a lamai na cagi ina uciwai, aru vo dromu ru voleka ni mate.²⁴ Aru lamai aru vayadra jiya, aru kwa, "O mutou na Turaga! e mutou na Turaga! e du vo mate!" A qai tucake o keya, a vunacijiya na cagi qeiniya na wai ocaoca, aru vacegu sara a qai maravu mai.²⁵ A kwa vuwadru o keya, "I vei na lemutu vabaujiya?" Aru matakua a karacidru, aru vi kwa yakiniya vainidru, "O cei ikwe; a varo jiya na cagi qeiniya na wai, aru varorogo vuwa?"²⁶ Aru vo unu i na ledru vanuwa na kwai Katara, avo doniya o Kalili.²⁷ Avo vila i vanuwa o keya, aru sota e kiya na tamata i na rara, avo no vabalavu vuwa na nitu, e tasi dau vaisulu, se no i were, ina i bulubulu ga.

²⁸Nivo daniya o Jisu, avo kulakula i yata, a cuva vuwa, a kwa e domo levu, "Na cava vuwako daru, i Jisu na luve ni Kalou yawa i yata? Qu vamamasu jiko, mo kuwa ni vararawataki niko au." ²⁹Avo kwa devu vuwa na nitu me ladai vuwa na tamata. Evo tauviya vavevu, a vesu no o keya ina jeini qeiniya na i vesu me qulumiya no, a musulaki niya na i vesu, a roviya na nitu i vikaikai. ³⁰A tarogiya o Jisu, a kwa, "O cei mu yaca?" A kwa o keya, "o vavakoso", aru vo levu na nitu a unuviya no. ³¹Aru masujiya me lai i bulu. ³²A kiya na yavuni na vore levu aru kana no i na ulu-ni-yataga. Aru masujiya me unuvidru, ava dainidru o keya. ³³Aru qai ladai vuwa na tamata na nitu, a unuvidru na vore aru wavu i na babaravi i ruwai, eru ora. ³⁴O rau na vakanidru, aru vo daniya na kwa e vai, aru cava vo Jisu, aru daniya na tamata, avo ladai vuwa na nitu, avo nokoto no ve la o Jisu, avo vai sulu avo yalo makuga, aru vo matakuku. ³⁵O rau muni eru daniya, aru kwa, na kwa e cola ke o keya a unuviya i mata na nitu. ³⁶Aru qai masujiya o rau taucoko ga na lewe o Katara me ladai vuwadru nivo kanidru na matakuku levu. A vodo na waqa o keya a lesu tale. ³⁷Na tamata ladai vuwa na nitu a masujiya meru no vata, avo vatalajiya dai o Jisu, a kwa, ³⁸"Mo la i lemu were, mo kwa na keya levu na kwa e vaveya vuwako na Kalou." Avo la o keya a lai kwa i rara taucoko na keya levu na kwa e vaveya vuwa o Jisu. ³⁹Avo lesu tale o Jisu, aru vo vacegu niya o rau na tamata, niru vo waciya o rau taucoko ga. ⁴⁰Daniya, e kiya na tamata o Jairo e yaca e kiya na turaga ni were ni lotu, a lamai a cuva ve la o Jisu, a vamamasu jiya me la i la were, ⁴¹e kiya ga o luveya na lewa, e jina ruwa la yabaki, avo voleka ni mate, avo la o keya, aru vo drigi jiya na lewe levu. ⁴²E kiya na lewa, e turi ni drabalavu e yabaki jina ruwa, ava devuciya vuwadru na vuniwai na kwa taucoko me cola ke, a tasi cola va kiya. ⁴³A lamai ve lobo, a dereiya na leya i tutu ni sulu, a mudu vasauri ke na leya calevu ni dra. ⁴⁴A kwa o Jisu, o cei e dereiko au? Aru vo va jikajikai taucoko ga, a kwa o Pita qeiniya na no vata no, "O mutou na Turaga, eru vo vaosooso jiko mutou o rau na lewe levu eru vi drigidrigiji, o qai taro giya, o cei e dere iko au?" ⁴⁵A kwa o Jisu, "E kiya e dere iko au, niqul kilajiya ni vo ladai vuwako au na kikaikai." ⁴⁶Nivo kilajiya na lewa evo tasi cilo, a lamai a saqanini, a cuva vuwa, a kwa ve ru mata na kwa taucoko ga vuwadru na lewe levu na kwa a dereiya ke, qeiniya na kwa e cola vasauri ke. ⁴⁷A kwa vuwa o keya, "Luvequ lewa, mo vacegu. Evo vacola niko na lemu vabaujiya. Mo la ina vacegu. Avo tata o keya, a lamai e kiya na turaga ni were ni lotu, a kwa vuwa, "Vo mate o luvevu na lewa. Kuwa ni vatawaga takiniya na i vavuvuli." ⁴⁸Nivo varogo o Jisu, a tata vuwa, a kwa, kuwa ni yalo lailai; vadinajiya ga, e qai vacolai ga. ⁴⁹Nivo unu i were o keya, e tasi deiniya e kiya me unu ke, o rau ga o Pita, o Jemesama qeiniya o Joni, qeiniya la momo na lewa qeiniya la nene. ⁵⁰Aru tagi taucoko ga, aru vitagiciaki a kwa o keya, "Kuwa ni tagi, e tasi ciba o keya, e moce ga." ⁵¹Aru mali cakiniya, niru kilajiya e ciba o keya. ⁵²A kwa meru la taucoko i rara, a qulu e lima, a coco, a kwa, "O iko nai luve tucake!" ⁵³A lesu viya tale mai e yalo, a tucake sara. A kwa sara o keya me soli vuwa na keya. ⁵⁴A karacidru sara na leya qase; a varojidru o keya meru kuwa sara ni kwa vuwa e kiya na kwa e vai.

9

¹A covidru na leya jisaiveli e jina ruwa meru soqoni vata, a soliya vuwadru na lewa na kikaikai vuwadru na nitu, meru va cola niya muni na mate. ²A vatalajidru o keya meru vunautaki niya na matanitu ni Kalou, meru vacolanidru na tauvimate. ³A kwa vuwadru o keya, kuwa ni kau e kiya na kwa i calevu, kuwa nai toko, se na taga e tawa ke na cawa, se na madrai, se na i lavo; se ruwa na i curucuru. ⁴Na were taucoko ga mutu unu ke, mutu nokoto ga ke, a mutu layaji ke. ⁵O rau yakiya eru tasi vacegu niko mutou, ni mutu vo ladai i na rara igi, kuretaki niya sara na kavu ni qwele mai mutu la, me vatakilakila vuwadru." ⁶Aru vo layaji, aru la ina virara yalai, aru vunautaki niya na i tukutuku oka, a vai na vi vacolai ina vivanuwa taucoko ga. ⁷Avo varogo o Eroti na turaga na kwa taucoko e vai, e karaciya ke, eru kwa e yavalu, evo tucake tale mai na mate o Joni, ⁸e yavalu, evo lamai o Ilaijia; e yavalu tale, avo tucake tale e kiya vuwadru na parofita i mata. ⁹A kwa o Eroti, aqu vo musukiya e ulu o Joni; o cei ikwe, aqu vo varogo ke na kwa ikwe? avo mata tolaviya. ¹⁰O rau na i apositolo, niru vo lesu mai, aru vo kwa vuwa na kwa taucoko ga e ru vaveya. A meidru o keya, aru lavatutu i na kiya na vanuwa lala e voleka ina kiya na rara e yaca o Peciseita. ¹¹O rau na lewe levu, aru vo kilajiya, aru tekuciya. A vacegu nidru o keya, a tata takiniya na matanitu ni Kalou, a va cola nidru na tasi cola oka. ¹²Avo la i kala na siga, aru lamai o rau na lewe jina ruwa, a kwa vuwa, va talajidru dai na lewe levu, meru la i na virara yalai qeiniya na yasa evo leka jidru, meru moce, meru vadaniya na kedru, nidu vo nokoto no ikei na vanuwa lala. ¹³A kwa vuwadru o keya, "Mutu soliya vuwadru meru kana." Aru kwa, e jikai na kwa vuwako madou, e lima ga na i buli madrai e ruwa ga na ika; kodaki madu tasi la i voli cawa me kedru taucoko ga na lewe levu ikwe. ¹⁴(E ru lima na udolu na teigwane.) A kwa vuwadru na leya jisaiveli o keya, kwa meru no i ra meru no ya lima saga vulu meru no vata. ¹⁵Aru vaveya kodaki ke, aru va no nidru taucoko ga i ra. ¹⁶A qai qulu o keya na i buli madrai e lima qeiniya na ika e ruwa, a vacaboniya i lomalagi, a lotu takiniya, a doviya, a soliya vuwadru na tisaiveli meru soliya vuwadru na lewe levu. ¹⁷Aru kana, aru bori taucoko ga, aru lugiya vata na vovo ni kedru, e jina karuwa tale na sova. ¹⁸A no takiya ga a masu, aru no tale ga na tisaiveli. A tarogidru o keya, a kwa, "Eru kwa na tamata o cei o au?" ¹⁹Aru tata, a kwa, "O Joni na daunivavitaizo. e yavalu, eru kwa, ko Ilaijia, e yavalu tale eru kwa, avo tu cake tale e kiya na parofita i mata." ²⁰A qai kwa vuwadru o keya, a mutu kwa o mutou se o cei o au? a tata o Pita, a kwa, Na Karisito ni Kalou. ²¹A vadrejidru o keya, a varojiya meru kuwa ni kwa na kwa ikwe ve kiya, ²²a kwa, "E kilikili qeiniya na luve ni tamata me vosojiya na kwa e wara meru deiniya muni o rau na qase qeiniya na bete levu, qeiniya na vunivola me vamate o keya, me va tucake tale mai na mate ina i ka tolu ni siga." ²³A kwa vuwadru taucoko ga, "Kodaki e kiya e mata tekuciko au, me kuwa ni tekuciya mu yaloga, mo dagiya ga na lemu kauvelatai ina visiga tekuciko au. ²⁴O keya yakiya e mata maroroiyiya la cola, ena va lavele niya la cola balejiko au, ena maroroiyiya. ²⁵Na cava na keya yaga vuwa na tamata, kodaki e rewajiya o vuravura taucoko, ava laveleniya va i niya ga se vo biu dai?" ²⁶O keya yakiya e

maduwataki niko au qeiniya na lequ tata, e maduwataki niya na luve ni tamata, ena lamai i na leya i ukuuku, qeiniya la i ukuuku o tamaya, qeiniya na ledru i ukuuku na agilosu yalo savasava. ²⁷ Aqu vo kwa vaidjina vuwako mutou, e notu ga ikei e yavalu, eru na tasi mate, eru na tolaviya re i mata na matanitu ni Kalou. ²⁸ Avo devu na tata ikwe me bogi walu, a qai meidru o Pita, o Joni qeiniya o Jemesa o keya a lacake i na yataga me masu. ²⁹ Nivo masu no o keya, avo kanikiya mai e mata, avo bucobuco qai reirei oka na leya i sulu. ³⁰ Daniya, eru ruwa na tamata eru vitataki qaneya, O Mosese qeiniya o Ilaijia, ³¹ eru lamai ina ukuuku, aru tata takiniya na leya ciba a vaveya mai Jerusalemi. ³² A qai bijidru o Pita qei idru na no vata no na mata moce, niru vo yadra, aru vo daniya na leya i ukuuku, qeinidru na tamata eru no vata. ³³ Niru vo ladai no vuwa, a kwa vo Jisu o Pita, "Kemuni na Turaga, e vo oka na ledu nokoto ikei; me madu vaveya e tolu na were vacevaceva; me kiya me lemu, e kiya me leya o Mosese, me kiya me leya o Ilaijia." (a vo tasi kila jiya na kwa e kwa.) ³⁴ Avo tata no kodaki igi, a kwa na o avo lamai, a varurujidru; aru vo matakuni niru vo unuviya na o. ³⁵ Avo rogo mai e kiya na tata i na o a kwa, "Ikwe na lequ i luve ni toko, mutu varorogojiya. ³⁶ Avo devu na tata, avo laidani takiya ga o Jisu. Aru vo ciloniya ga, aru tasi kwa ve kiya na gauna igi na kwa eru daniya. ³⁷ Nivo qwata, aru vo labale mai ina yataga, aru vo levu sara aru vo sota qaneya. ³⁸ Daniya, e kiya vuwadru na oso tu avo coco i yata, a kwa, "Vavuvuli, qu masu jiko, mo mai daniya o luvequ na teigwane o luvequ e kiya ga. ³⁹ Daniya, e kiya na yalo e qulumiya e kulakula vasauri ke; a tuvutuvu lakiniya, avo qai kaburaki vuso, ava mavowa takiniya e dredrei sara me ladai vuwa. ⁴⁰ Aqu va masujidru na lemu tisaiveli meru roviya dai; aru tasi rewajiya. ⁴¹ A tata o Jisu, a kwa, "Na i taba tamata jikai na vabaujiya mutu yalo kanikiya na cava na keya balavu mequ no qeiniko mutou, mequ vosojiko mutou? Meiya mai o luvemu ikei." ⁴² Avo la no mai o keya, avo vadaniya na nitu, a tuvutuvu lakiniya. A vunaucijiya na yalo bura o Jisu, a vacola niya na i luve, avo soliya tale vuwa la momo. ⁴³ A karacidru taucoko ga na kaikai levu ni Kalou. A karacidru taucoko ga na kwa e vaveya o Jisu, a kwa vuwadru na leya jisaiveli o keya, ⁴⁴ "Me lutu bale ve mutu bebe na tata ikwe: A soli yaji na luve ni tamata ve ru lima na tamata. ⁴⁵ Aru tasi kilajiya na tata igi. A cilo vuwadru, aru numidai niya; aru vo matakuni tarogiya na tata igi. ⁴⁶ E qai tubu e kiya na viba eru maliwa, se o cei e uwasivi cake. ⁴⁷ Ia nivo daniya o Jisu na numiya eru yaloga, e meiya e kiya nai luve lailai, ava tucake niya e yasa, ⁴⁸ a kwa vuwadru, O kiya e okajiya na i luve lailai ikwe e vuku e yaca, evo okajiya muni, ia o kiya yakiya e okajiko au, evo okajiya muni o keya e vatalajiko au mai. Nivo uwasivi cake o keya e valailai ga i vuwako taucoko. ⁴⁹ A qai tata o Joni, a kwa, "Na Turaga madu tolaviya e kiya e qaqiya na nitu mu yaca, a madu taroviya e tasi tekuciko datou." ⁵⁰ A kwa vuwa o Jisu, kuwa ni taroviya, ni niya na ledu i to o keya e tasi niya na ledu meca. ⁵¹ Nivo yaco djina na gauna me lacake ke o keya, e vadaniya sara e mata me la kodaki i Jerusalemi. ⁵² A vatalajiya e yavalu meru simata ve mata, aru la aru unu ina kiya ledru rara lailai na kwai Samaria, meru varautakiniya na keya. ⁵³ Aru tasi vaceguniya, balejiya nivo va daniya e mata i Jerusalemi. ⁵⁴ Nivo daniya o rau na leya tisaiveli o Jemesa qeiniya o Joni, aru kwa, Na Turaga, o okajiya me maru kwa me lutu mai lomalagi na quto mudre, me tavu nidru? ⁵⁵ A vuki o keya, a vunauci jidru, a kwa, muru tasi kila jiya na i varau ni muru yalo, e tasi lamai na luve ni tamata me vamate nidru na tamata, me vacolanidru ga. ⁵⁶ Aru vo la i na kiya na rara lailai. ⁵⁷ Aru vo la tu i calevu, e kiya e kwa vuwa, O mutou na Turaga aqu na tekuciko na vivanuwa taucoko o lake. ⁵⁸ A qai kwa vuwa o Jisu, e vadaniya na fokise, ava i roro na manumanu vuka; io na luve ni tamata e jikai vuwa na vanuwa meva dara niya ke e ulu. ⁵⁹ A kwa vuwa o keya ve kiya tale, tekuciko au. A kwa o keya, O mutou na Turaga, deiniko au mequ lare i bulujiya re o tamaqu. ⁶⁰ A kwa vuwa o Jisu, "deiniya na mate meru bulujiya na ledru mate; o iko mo la i vunautaki niya na matanitu ni Kalou." E kiya tale e kwa, O mutou na Turaga, aqu na tekuciko; ia mo dainiko au ga mequ lare i tatau mai vuwadru o madou. ⁶² A kwa vuwa o Jisu, "E jikai e kiya na tamata e qulu na i siviya a qai tola i taku, me yaga i na matanitu ni Kalou."

10

¹ Nivo oji na vikwa ikwe, a qai lesiya na turaga ni lewae vitusagavulu tani, a vatalajidru yaruwa meru layaji ina virara taucoko, qaneya na vijikina e mata layaji ke o keya. ² Avo kwa vuwadru, "E djina evo valewe na yabaki, eru vo lailai ga nai vatawa ni were ina leya teitei, o kiya me mutu qai masujiya na i vatawa ni were, me vatalajiya yaji ru yavalu meru lai vatawa niya leya i teitei. ³ Mutu layaji, tolaviya aqu vo talajiko mutou yaji me kodaki na lami ina kedru maliwa na wolifa. ⁴ Kuwa ni kau na i taga i lavo, se na taga cawa, se na i vava, mo kuwa ni kidavaki niya e kiya muru sota i calevu. ⁵ Ia ni viwere yakiya mutu unuyaji ke, kwa re i mata, Me yaco na vacegu i na were ikwe. ⁶ Ia kodaki e nokoto no ke e kiya na tamata e dodonu me vacegui, ena nokoto no vuwako mutou na leya vacegui, ia kodaki e jikai o keya ena lesu tale vuwako mutou. ⁷ Ia na were igi mutu nokoto no ke, mutu kaniya mutu somiya na vikwa eru soliya, nivo dodonu me soli vuwa na tamata daucakacaka na keya i sau. Mutu kuwa ni vitokiyaki ina viwere were. ⁸ Ia na virara taucoko ga mutu unu ke, eru na vacegu niko mutou, mutu kaniya na vikwa eru biujiya mutu mata, ⁹ mutu vacola nidru na tauvimate, eru nokoto no ke, kwa vuwadru. ¹⁰ E voleka vuwako mutou na matanitu ni Kalou. ¹¹ Ia na virara taucoko ga mutu unuidru ru tasi vacegu niko mutou, mutu la na vi calevu mutu kwa, ¹² "Na kuvu ni qwele ni lemutu rara, evo kabijiya madu la, madu vo kusiya tale vuwako mutou, ia mutu kilajiya oka no ikwe, e voleka vuwako mutou na matanitu ni Kalou." ¹³ Ia qu vo kwaya vuwako mutou, e na bura valailai o Sotoma ena visiga igi, ena bura valevu na rara igi. ¹⁴ E bura vuwako Koresini! e bura vuwako Peciseita! ia kodaki e a vai mai Taia kei Saitoni na cakacaka mana e vai vuwako muru, eru na vivutuni makawa, ru na no bale no ina sulu taga qaneya na ravu. ¹⁵ Ia ena bura valailai o Taia qaneya o Saitoni ina vilewai. ¹⁶ O muru na bura valevu sara. O iko muni, Capenaumi, ovo laveji cake i lomalagi? o na biu bale i Etesi. ¹⁷ O kiya evo rogociko mutou evo rogociko au, ia o keya e beciko mutou evo beciko au, evo beciya o kiya e vatalajiko au mai. ²⁰³⁰ Ia o keya e mata vadoniya, a torogiya o Jisu, O cei na kwai lequ? A vo kwakwa o Jisu kwa, e kiya na tamata avo labale mai i Jerusalemi ki Jeriko, aru drivajiya ru

yavalu na dau driva, eru livajiya dai na leya i sulu, ru vamavowatakiniya, aru ladai yaji, aru biujiya a voleka ni mate.²¹ I na jiki ni siga igi, ena reki valevu ke o Jisu e yaloga, ena kwa, "Aqu vaokaoka vuwako Tamaqu, na Turaga i lomalagi qaneya o vuravura, nivo cilotaki niya vuwadru na vuku qaneya na yalomatuwa, ovo vatakiya ga vuwadru na i luve yalai, nivo kodaki ikwe Tamaqu, ena vo oka mu matame kodaki ke."²² "Evo soliya mai vuwako au o Tamaqu na vikwa taucoko, ia e jikai ni kiya e kilajiya, se o cei e Luveya, o Tamaya takiya ga, se o cei o Tamaqu, o luvequ takiya ga, qaneya e okajiya e luveya me varaitakiniya."²³ A vuki vuwadru na leya jisaiveli, a kwa io, "Evo kalougata na mata e tolaviya na vikwa mutu tolaviya."²⁴ Niqu vo kwa vuwako mutou, eru vo levu na parovita qaneya na tui ru mata tolaviya na vikwa mutu tolaviya, aru vo tasi tolaviya, meru rogociya muni na vikwa mutu rogociya, aru vo tasi rogociya."²⁵ Tolaviya, evo kiya na vuni vunau eya tucake, a vatovoliya, e tarogiya, "Vavuvuli, na cava mequ vaveya mequ rewajiya ke na cola tawa mudu?"²⁶ A kwa vuwa o keya, "Na cava e volai i na vunau? Na cava o wilikiya ke?"²⁷ Avo kwa o keya, Mo lomaniya o Jiova na lemu Kalou mu yaloga taucoko, qaneya mu yalo taucoko, na lemu kaukauwa taucoko, qaneya na lemu numiya taucoko, qaneya na kwai lemu me kodaki o iko."²⁸ Avo kwa vuwa o keya, "O vo kwa mai vadodonu, vaveya ikwe, o na colo ke."²⁹ Ia o keya e mata vadoniya, a torogiya o Jisu, "O cei na kwai lequ?"³⁰ Avo kwakwa o Jisu kwa, e kiya na tamata avo labale mai i Jeruisalemi ki Jeriko, aru drivajiya ru yavalu na dau driva, eru livajiya dai na leya i sulu, ru vamavowatakiniya, aru ladai yaji, aru biujiya a voleka ni mate.³¹ Avo taubale yaji na e kiya na bete, ia nivo tolaviya, a yato sara vajikijiki.³² E kodaki tale ga ke e kiya na luve ni livai, nivo yaco na vanuwa igi, e lamai me tolaviya, a qai la vajikijiki dai.³³ A kiya na kwai Samariya avo layaji, e yaco vuwa, ia nivo tolaviya evo lomaniya sara.³⁴ Avo lamai, a vadreji jiya na mavowa, a sovajiya ke na waiwai qaneya na waini, qai vavodoniya ina leya manumanu, eya meiya ina bure ni vulagi, me mamaroi ke.³⁵ Ia ena qwata igi nivo ladai keigi, a qulumiya e ruwa na pene, e soliya vuwa nai taukei ni bure, a kwa vuwa, "Mo tolaviya no, ia na vikwa o kuriya, qu na qai saumiya vuwako niqu na lesu tale mai."³⁶ lewaiya ga mai se o cei vuwadru na lewe tolu ikwe, e kwai leya a drivajidru na dau driva?³⁷ Avo kwa o keya, "O keya ga e lomaniya." A qai kwa vuwa o Jisu "Mo layaji o iko mo vaveya kodaki muni igi."³⁸ Avo yaco, niru vo latu, a unu o keya ina kiya na rara lailai, a meiya i na leya were, ekiya na yalewa e yaca o Marica.³⁹ E kiya na leya tacini e yaca o Meri, e nokoto nomuni e yava o Jisu, e rogo no muni leya tata o Jisu.⁴⁰ Ia o Marica e vidreyaki no e yaloga, ni vo varau no valevu, avo lamai a kwa, O muru na Turaga, o vo wele ga ni vo biujiko au na lequ tacini mequ varau takiya ga? mo kwa re vuwa me lamai vukeiko au.⁴¹ Avo tata o Jisu a kwa vuwa, "I Marica, I Marica, ovo lomaocaoca na vinumiyakiniya na vikwa e vuqa."⁴² Ia e kiya na kwa e yaga e djigitakiniya o Meri nai votavota oka, e na tasi kaudai mai vuwa."

11

¹Nivo masu o keya e kiya e tavo, a qai jiniya, a kwa vuwa e kiya la jisaiveli, me madu masu, me kodaki ni vavulicidru muni ke la jisaiveli o Joni.² A kwa vuwadru o keya, mutu vo masu, mutu kwa, Tamai keimami mai lomalagi, Me varokorokotaki na yaca muni. Me yaco na nomuni lewa. Me caka na lomamuni mai vuravura me vaka sa caka mai lomalagi.³ Mo soliya mai vuwako madou na visiga yakiya na cawa e yaga vuwako madou. ⁴Ia mo kuwa ni ocajiko madou me balejiya na lemadu i valavala ca; nivo varaubura vuwako madou. mo vacola niko madou mai na bura.⁵ A kwa vuwadru o keya, o cei vuwako mutou e kodaki e kiya o wekaya, a la vuwa i vai bogi levu, a kwa vuwa wekaqu, ⁶Aqu kerekere mo soliya mai vuwako au e tolu na i buli madrai, e vo kiya o wekaqu e la mai vacegu vuwako au ni vo latu, e jikai na kwa mequ soliya vuwa? ⁷E qai tata o keya mai were, a kwa kuwa ni va wale niko au; e vo sogo tu na mata ni were, madu vo dara qeinidru o luvequ i na i mocemoce. Aqu vo tasi tu rewa mequ soliya vuwako. ⁸Aqu vo kwa vuwako mutou, kodaki e duwa na tu me soliya vuwa, ni niya o wekaya; ni vo marejiya no o keya, me tu me soliya na kwa e rau jiya. ⁹Aqu kwa muni vuwako mutou, mutu kerekere, e qai soli vuwako mutou; mutu vadaniya, mutu na daniya; mutu tukituki e dola vuwako mutou. ¹⁰Ni vo rewajiya o keya yakiya e kerekere; a vo daniya o keya e vadaniya; e dola vuwa o keya e tukituki. ¹¹E kiya vuwako mutou la momo e kiya na i luve kodaki e lamai me kere madrai vuwako na lemu i luve, o na soliya vuwa na vatu? kodaki e kere ika, o na soliya vuwa na gwata me sosomi ni ika? ¹² kodaki e kereviya na yaloka, o na soliya vuwa e kiya na batibasaga? Kodaki o kilajiya, o mutou na tamata bura, mutu soliya na kwa e oka vuwadru o luvemutou;¹³ e kwadjina valevu e soliya na Yalo Tabu o keya o tamadatou valomalagi vuwadru na kerekere vuwa?¹⁴ Avo varoviya dai no e kiya na nitu o keya, a vo galu. A vo ladai na nitu, a vo tata na galu; a karacidru o rau na vuqa tu. ¹⁵Aru kwa e yavalu, e varovidru na nitu o keya la kaikai o Pelisipupi, na ledru turaga na nitu. ¹⁶E yavalu aru va tovoliya, aru tarogiya e kiya na i vatakilakila mai lomalagi. ¹⁷O keya e vo kilajiya na ledru numiya, a kwa vuwadru, na matanitu yakiya e vileji vai niya, e va rusaniya na were e vileji vainiya, e na reba. ¹⁸Kodaki e vileji vainiya o setani, ena dei rewa vacava na leya matanitu? Ni mutu kwa aqu qaqidru na nitu i na leya kaikai o Pelisipupi. ¹⁹Kodaki qu vorovidru na nitu i na leya kaikai o Pelisipupi, aru qai rovidru o cei i na lemu kaikai? o rau na lewai ko mutou ke o rau iqoi. ²⁰Kodaki qu vo varovidru na nitu ve jiji ni lima na Kalou, e qai yaco djina vuwako mutou na matanitu ni Kalou. ²¹E kiya na kaikai e vaiyaragi tu e vatawa niya no na were, e no oka tu na leya i yaya, ²²e kiya tale e oka cake sara mai vuwa na kaikai e la vakaikai e rewajiya sara, a qulumiya la i yaragi ni valu taucoko ga e vanuinui ke, a vo votaiya na i toki mai vuwa. ²³O keya e tasi tokoniko au, e to kanikiya; o keya e tasi soqonijiya vata vuwako au, e kala tautauniya. Evo ladai vuwa na tamata na yalo bura e lave na vanuwa dra ke na siga e vadaniya na leya i vavacegu. Evo tasi daniya, a kwa, Aqu na dai mai ke. ²⁵Avo cava, a daniya ni tavitaviraki e vaiukuukutaki. ²⁶A qai la o keya, e meidru vata eru vitu tale na yalo e oka cake sara mai vuwadru na bura; aru unuviya aru nokoto ke. Avo bura valevu i bere na tamata igi, a bura va lailai i mata. ²⁷Nivo tata no kodaki i kwe, e kiya na lewa vuwadru na vuqa tu a vorogo cake e domo, a kwa vuwa, "Evo kalougata na kete o sucu mai

ke, qeiniya na cucu o cucu mai ke." ²⁸ A kwa o keya, e kalougata valevu o rau eru varogo na tata ni Kalou a vabaujiya. ²⁹ Aru soqo vata na tamata aru vidrigiji, a vo tekivu o keya me kwa, nai taba tamata bura i kwe. Eru dau tarogiya na i vatakilakila e jikai na i vatakilakila me soli ke, na vatakilakila ga o Jona na parofita. ³⁰ E kodaki ni jiya vatakilakila o Jona vuwadru na kwai Ninive, e kodaki muni ke na luve ni tamata vuwadru na i taba tamata i kwe. ³¹ E tucake na ranadji ni ceva e vadinadjina takiniya na cala ni taba tamata i kwe i na vilewai, e vo lamai o keya i na yasa vayawa sara e vuravura me varogo na vuku o Solomoni, e daniya, e kiya i kei e oka cake sara mai vo Solomoni. ³² Eru na tucake na kwai Ninive, eru va djinadjina taki niya na ledru cala na i taba tamata i kwe, i na vi lewai, eru vo vivutuni lai vunau o Jona, daniya, e kiya i kei e oka cake sara mai vuwa o Jona. ³³ E tasi kiya e tutu niya na sina, e qai va no niya i na vanuwa e cilo, se ruku na i varau ni sila, na keya i tokotoko ga, meru daniya na keya kakarama o rau na unu mai. ³⁴ Na sina ni yago na mata; e kodaki e oka mu mata e kakarama mu yalo taucoko, kodaki e bura, e gilogilo taucoko ke mu yalo taucoko. ³⁵ O keya mo vadaniya ke gilogilo mai na kakarama e notu mu yaloga. ³⁶ O keya i kwe, kodaki e vo kakarama mu yaloga taucoko, e jikai e jiki me gilogilo, e qai kakarama taucoko sara, e kodaki nivo sina viko na sina a vo mudre oka sara. ³⁷ Nivo tata no o keya, a surejiya e kiya na Farisi meru kana vata i na vasigalevu, a unu o keya, a tadra me kana. ³⁸ Ia nivo daniya na Farisi, e karaciya nivo vasigalevu o keya e tasi vuluvulu re i mata. ³⁹ A qai kwa vuwa na turaga, o mutou na Farisi, mutu dauvasavasava takiniya na bilo vata na dare i taudaku, mutu yaloga e vuqa kena dau driva qeiniya na i valavala ca. ⁴⁰ Mutu yalowai o mutou, e tasi vaveya e jiki i yaloga o keya e vaveya ga i taudaku? ⁴¹ Mutu soliya na kwa ni loloma e kodaki mutu rewajiya, daniya, e savasava vuwako mutou na kwa taucoko ga. ⁴² E bura vuwako mutou na Farisi, ni mutu vo soliya na i ka jini ni botebote koro, qeiniya na mau taucoko ga e kodaki ikwe, na lewa dodonu qeiniya na loloma ni Kalou. Mutu vo daniya ga i kwe e kilikili qei niko mutou me mutu vaveya, me kuwa ni dai na kwa igi. ⁴³ E bura vuwako mutou na Farisi, mutu okajiya na i nono ni qase ina viwere ni lotu, na vikidavaki i na virara ni vivoli. ⁴⁴ E bura vuwako mutou, mutu kodaki na i bulubulu e tasi laidani, aru vo la wavoki o rau na tamata e yataga aru tasi kilajiya. ⁴⁵ A qai tata vuwa e kiya na vunivunau, a kwa, vavuvuli, o tata kodaki ikwe o bililaki niko madou tale ga. ⁴⁶ A qai kwa o keya, e bura vuwako mutou muni, na vunivunau, ni mutu vo vawalenidru na tamata ina i dagidagi e dredrei sara me lai dagiji, mutu jikai ni dereiya na i dagidagi igi e kiya mutu jiji ni lima. ⁴⁷ E bura vuwako mutou ni mutu vaveya na lemutu were i na kedru i bulubulu na parovita, aru vamatanidru o rau na lemutu qase. ⁴⁸ A djina nivo kwa bale jiko mutou, ni mutu vo okajiya na ledru i varau na lemutu qase, niru vamate nidru, a mutu vaveya na were ni kedru i bulubulu. ⁴⁹ O keya ikwe a kwa ke na vukuni Kalou, qu na vatalajiya e yavalu na parofita qeinidru na i apositolo, e yavalu vuwadru eru na vamataniya aru vabuurabura takiniya. ⁵⁰ Meru la i tarogi ke na i taba tamata i kwe, na kedru dra na parofita taucoko ga ava dave mai kai vatekivu o vuravura, ⁵¹ mai e dra o Epeli, yacoviya sara e dra o Sakaraia, o keya a vamate na kedru vimama na i cabocabo ni madrali qeiniya na were ni soro, Aqu vo kwa vaidjina vuwako mutou, eru na tarogi ke na i taba tamata ikwe. ⁵² E bura voko mutou, na vu ni vunau' ni mutu vo kaudai na dola ni vuku, mutu vo tasi unu ke o mutou, mutu vo tarovidru muni o rau eru unu no ke. ⁵³ Ni vo kwa no o keya vuwadru na kwa i kwe, e vo tekivu me cikeviya va levu na kere tata vuwadru na vu- ni- vola qei nidru na Farisi e levu na kwa e kwa; ⁵⁴ a ru vo giri jiya aru vadaniya me kiya na kwa eru varogo mai ve gusu, meru va burabura taki niya ke.

12

¹ Na gauna igi, eru udolu valevu na tamata aru soqo vata mai, aru vibutu qaqi ga, a qai kwa mai i mata vuwadru leya jisaiveli o keya, mutu qarauniko mutou mai na ledru leveni na Farisi, iqoi na vivakwaisini. ² Evo jikai na kwa e cilo, me kuwa ni vatakei, se cilotaki, me kuwa niru kilajiya. ³ Na kwa mutu vo kwa e gilogilo e na rogo mai. Na kwa mutu kwa ve rubebe ina jiki e cilo, e kacivaki mai i yataga ni were. ⁴ Aqu vo kwa vuwako mutou, na wekaqu, mutu kuwa ni matakucidru o rau eru vamate niya na yago ga, i bere eru tasi vaveya rewa e kiya na kwa. ⁵ Aqu vo kwa vuwako mutou se o cei me mutu matakuciya, Mutu matakuciya o keya e rewa ni vamataniya, a devu e rewajiya muni me dainiya i eli. Io aqu vo kwa vuwako mutou, mutu matakuciya. ⁶ E tasi volitaki na siparo e lima na facigi e ruwa? e jikai vuwadru e kiya e numi dai in mata ni Kalou. Ia evo wili mutu rau ni ulu. ⁷ O keya ikwe mutu kuwa ni matakuku; mutu vo levu cake sara vuwadru na separo e levu. ⁸ Aqu vo kwa tale vuwako mutou, O keya yakiya eva tusaniko au veru mata na tamata, ena vatusaniya muni o keya vuwa na luve ni tamata veru mata na agilosu ni Kalou, ⁹ o keya cakitaki niko au veru mata na tamata, e cakitaki muni veru mata na agilosu ni Kalou. ¹⁰ O keya yakiya e tata bura taki niya na luve ni tamata, ena rewa me kuwa ni lai ocaji ke. o keya e tata bura takiniya na Yalo Tabu e tasi rewa sara me kuwa ni lai ocaji. Ni mutu vo kau i were ni lotu, vuwadru na dau vilewai qeinidru na turaga, mutu kuwa ni lomaocaca, se i vei e kodaki me mutu kwa, se na cava mutu kwa, ¹² ena vavuliciko mutou na Yalo Tabu na jiki ni siga igina kwa e dodonu mo kwa. E kiya vuwadru na lewe levu e tata mai vuwa, vavuvuli, kwa re vuwa na lequ tutuwa me soliya re voko au na lequ i votavota na leya i yau o tamaqu. ¹⁴ A kwa vuwa o keya, o iko, o cei o lesiko au mequ turaga ni lewa se qu dau vivotai vuwako mutou? ¹⁵ A kwa tale vuwadru o keya, mutu tolaviko mutou oka, mutu taroviko mutou mai na kocokoco; e tasi kalougata na tamata ina vuku ni levu na kwa e notu vuwa. ¹⁶ A kwa o keya e kiya na tata vatautavata vuwadru, a kwa, ¹⁷ "E kiya na tamata vutuniyau e makuga oka sara na leya vanuwa, a qai vanumiya e yaloga, a kwa, na cava mequ vaveya, nivo jikai na lequ lololo mequ koroniya ke na lequ i teitei? ¹⁸ A qai kwa, ikwe ga na kwa qu na vaveya; aqu vo basukiya na lequ lololo, qu vaveya tale e kiya na kwa levu; qu na qai koroniya taucoko ga ke na lequ i teitei qa neya na lequ i yau. ¹⁹ Aqu na qai kwa i qu yalo, "qu yalo, evo levu na lemu i yau evo koro tu ina yabaki e wara, mo vacegu re, mo kana, mosomu, mo marau no." ²⁰ A kwa vuwa na Kalou, 'O iko na riva, na bogi ni ga ni kuwa e na lai tarogi tale vuwako mu yalo; e na qai leya o cei na kwa o varautakiniya tu?' ²¹ E kodaki ke o

keya e dau koroniya nai yau me leya, e tasi vutuniyau na kwa balejiya na kalou.²² A qai kwa o keya vuwadru na leya jisaiveli, o keya ikwe qu kwa ke vuwako mutou, mutu kuwa ni lomaocaoca me balejiya na lemutu cola, na kwa mutu kaniya; se me balejiya mutu lala, me balejiya na kwa me mutu vai sulu ke.²³ E kwa levu na cola, e kwa lailai na cawa; e kwa levu na yago e kwa lailai na i sulu.²⁴ Mutu va numiya na reveni; eru tasi ka burakiniya, se musukiya; evo jikai na ledru were ni yau se na ledru lololo; evo vakanidru na Kalou. E djina mutu vo yaga valevu cake vuwadru na manumanu!²⁵ O cei vuwako mutou e kodaki e lomaocaoca e rewajiya me vai kuriniya na leya cola? ²⁶E kodaki mutu tasi vaveya rewa na kwa lailai ga ikwe, mutu vo lomaocaoca ina vuku ni cava?²⁷ Mutu va numiya na viavia, eru cola va cava. eru tasi cakacaka, se dau tatali. A qu vo kwa vuwako mutou, O Solomoni na leya i ukuuku taucoko ga e tasi kodaki ve kiya vuwadru ikwe. ²⁸Kodaki e vai sulujiya na kalou na mau eno nikuwa ina i teitei, a vo biu i na i vavi siqwata lailai; ena tasi okajiya valevu me vaisulu jiko datou, o mutou na lailai na lemutu vabaujiya?²⁹ Mutu kuwa ni vadaniya na kwa me mutu kaniya, se na kwa me mutu somiya, me kuwa muni ni vidre mutu yaloga. ³⁰Eru vadaniya na na kwa taucoko ga o rau na vivanuwa taucoko ga i vuravura, nivo kilajiya o Tamamutou nivo yaga vuwako mutou na kwa iqoi.³¹ Me mutu vadaniya ga na leya matanitu; e qai soli vuwako mutou me keya i kuri na kwa taucoko ga ikwe. ³²Kuwa ni matak, na qwele ni sivi lailai, evo okajiya o tamamutou me soliya na matanitu.³³ Mutu volitakiniya na kwa eno vuwako mutou, soliya ni loloma; varautakiniya vuwako mutou na taga ni lavo e tasi madra, na i yau mai lomalagi e tasi devu rewa, e jikai na dau driva me taroviya, se na sarasara me kaniya.³⁴ Ena no mutu yalo i na vanuwa eno ke na lemutu i yau.³⁵ Me no ga mutu luvuka, me mudre no ga na lemutu sina; ³⁶mutu kodaki na tamata e ru waciya na turaga, me la tale mai i na magiji ni vawaji, meru dolaviya vawatoto sara, nivo lamai e na tukituki o keya.³⁷ Erū vo kalougata o rau na tamata iqoi, ena danidru na turaga niru vatawa no, nivo lamai o keya; aqu kwa vaidjina vuwako mutou, e vau na leya i sulu, a kwa meru no i ra, ena lamai o keya e na qaravidru. ³⁸Kodaki e lamai o keya i na i karuwa ni wase ni bogi, se lamai i na i katolu, eru vo kalougata o rau na tamata iqoi.³⁹ Mutu kilajiya ga ikwe, kodaki e kilajiya na i taukei ni were na jiki ni bogi e lamai ke na dau driva, eva tawa ga, e tasi dainiya la were me basulaki. ⁴⁰Mutu varau tu o mutou tale ga, nivo lamai na luve ni tamatai na jikinisiga mutu vo tasi numiya ke. A qai kwa vuwa o Pita, o mutou na Turaga, a mutu bara kwa na tata vatautauvata ikwe vuwako madou ga, se vuwadru taucoko ga? ⁴² A kwa na turaga, "O cei na tamata yalo dodonu a vuku, ena lesiya na turaga me lewai yadru na leya vu were, me soliya na kedru i votavota i na gauna dodonu?" ⁴³Evo kalougata na tamata igi, o keya ena daniya na leya turaga nivo vaveya kodaki ke, nivo lamai o keya. ⁴⁴Aqu vo kwa vaidjina vuwako mutou, e lesiya o keya me lewa na leya kwa taucoko ga. ⁴⁵Kodaki e kwa e yaloga na tamata igi, eva berebereniya lamai na lequ turaga; avo tekivu me yavijidru na vuwere na teigwane qaneya na vada, me dau kana muni dau somu, dau mateni, ⁴⁶ena lamai na turaga ni tamata igi ina siga e tasi lai numi ke, qeiniya na jikinisiga e tasi kilai ke; e qai musukiya i ruwa a lesiya o keya meru votai vata o rau na tasi vabaujiya.⁴⁷ Na tamata igi, e kilajiya e yaloga na turaga, e tasi varau ke, se me vaveya me kodaki e yaloga me yaviji va levu. ⁴⁸O keya e tasi kilajiya, e vaveya na kwa e dodonu me yaviji ke; e yaviji valailai ga. Ena tarogi valevu mai vuwa e vosoli valevu vuwa; e na tarogiya valevu o rau na tamata vuwa o rau na soliya valevu vuwa.⁴⁹ Aqu vo lamai mequ dainiya na quto mudre i vuravura, na cava tale mequ vaveya, kodaki evo mudre tu. ⁵⁰Evo kiya na lequ vavitaio mequ vavitaio taki ke, e rarawa valevu kequ yaloga me devu re ikwe!⁵¹ Mutu vo vakasama re ni qu vo lamai mequ vaveya na viokaji i vuravura? Aqu kwa vuwako mutou, e jikai, na visei ga.⁵² Evo tekivu na gauna ikwe meru lima ina kiya na were eru vo viburaji, eru tolu qeiniidru na ruwa, eru ruwa tale qeiniidru na tolu. ⁵³Eru na viburaji na viluveni teigwane; qeiniidru na viluveni lewa qeiniidru na vivugani lewa.⁵⁴ A kwa vuwadru na lewe levu, ni mutu vo tolaviya nivo tubu mai i ra na o, mutu kwa sara, e kiya na luvu e lamai; e vo kodaki ke. ⁵⁵Nivo liwa mai na cagi, mutu kwa, e kiya na katakata levu; evo lamai. ⁵⁶Na vivakwaisini, ni mutu vo kilajiya rewa mata i vuravura qeiniya o lomalagi, ivei e kodaki ni mutu vo tasi kilajiya na kwa ikwe?⁵⁷ Ivei e kodaki ni mutu vo tasi lewaiya vai niko mutou na kwa e dodonu? ⁵⁸ Ni muru vo lavata avo beitaki niko vuwa na turaga ni lewa, mo vakaikai sara i calevu me devu re na leya beitaki niko, ke mei ko vuwa na turaga ni lewa vuwa na ovisa, a qai meiko na ovisa i were ni vivesu. ⁵⁹Aqu kwa vuwako, o na tasi sereki mai ke, mo saumiya taucoko sara nai lavo.

13 ¹A ru lamai eru yavalu ina gauna igi aru kwa, niru jiya kwai Kalili vuwa, a vadave niya vata na kedru dra o Pailato qeiniya na ledru i soro. ²A tata o Jisu, a kwa vuwadru, mutu vakasamataki niru oka taucoko na kwai Kalili ina i varau bura o rau na kwai Kalili iqoi, evo cava yaji vuwadru na vikwa iqoi? ³Aqu kwa vuwako mutou, e jikai kodaki mutu tasi vivutuni, mutu na mate taucoko ga ke.⁴ O rau na jini ka walu, a reba cidru na were levu mai Sailoama, a vamate nidru, mutu vakasamataki niya niru oka ina cola vuwadru taucoko ga na tamata eru no mai Jerusalemi? ⁵Aqu kwa vuwako mutou, E jikai. Kodaki mutu tasi vivivutuni, mutu na mate taucoko ga ke. A kwa tale ga o keya na tata vatautauvata ikwe; e kiya na tamata e teiya na leya i tei ni vaini i na kiya na lolo; a lamai me vadaniya vuwa, e tasi daniya. ⁷A qai kwa vuwa na i vatawa ni vaini, daniya, e qai yabaki tolu aqu vo lamai mequ vadaniya vuwa na lolo iqoi, qu tasi daniya; musukiya; eva buraniya ga ina vanuwa i na vuku ni cava? A qai tata o keya, a kwa vuwa, o mutou na turaga, deiniya ga re ka yabaki muni ikwe, mequ carajiya wavoki ga re, mequ deiniya ke na ta ni manumanu. ⁹Ke qai vuwa, kodaki e jikai, mutu qai mai musukiya bale.¹⁰ A vavuvuli no o keya i na kiya na were ni lotu i na siga ni vavacegu. ¹¹Daniya, e kiya na lewa e unu viya e kiya na malumalumu ke na yabaki jini kawalu, avo va kalakala no ga, e tasi tu dodonu rewa sara.¹² Avo daniya o Jisu, a coviya, a kwa vuwa, yalewa, o vo sereki mai ina lemu malumalumu. ¹³A taba kiya ve lima a va dodonu takiniya va sauri ke, a varokoroko taki niya ke na kalou. ¹⁴A qai tata ocaoca na turaga ni were ni lotu, nivo vai na vivacolai o Jisu i na siga ni vavacegu. ¹⁵A tata vuwa na Turaga, a kwa, na dau vi vakwaisini, mutu tasi serekiya o mutou yakiya, na leya bulumakau

qeniya na leya asa ina siga ni vavacegu mai na leya vanuwa, me meiya me vasomiya? ¹⁶ Na lewa ikwe, o luveya o Eparama a vesukiya o setani, daniya e jini kawalu na yabaki, e tasi dodonu me sere mai ina i vesu ikwe mai na siga ni vavacegu? ¹⁷ Ni vo kwa na tata o keya ikwe, eru vo maduwa taucoko ga na leya meca, eru vo marau taucoko na lewe levu i na vuku ni kwa e vaidjina ga e vaveya o keya. ¹⁸ A qai kwa o keya, eru na tautauvata qaneya na cava na matanitu ni Kalou? se cava mequ va tautauvata taki niya? ¹⁹ E tautauvata qaneya e kiya na wiri ni mosita, e kau e kiya na tamata, e lai dainiya ina leya i teitei, e tubu i yata, a yaco me kai levu, eru mai ro ke e katula na manumanu vuka. ²⁰ A kwa tale o keya, mequ va tautauvata takiniya i na cava na matanitu ni Kalou? ²¹ E tautauvata qaneya na leveni, e meiya e kiya na lewa e cilo niya i na yaloga ni madrai droka e tolu na i varau, me va leveni taki taucoko ke. ²² A la vali o keya i na virara qeniya na vi rara yalai, a vavuvuli ke, a la sara tu i Jerusalemi. ²³ A qai kwa ve kiya, o mutou na Turaga, eru vo lailai na cola? a kwa vuwadru o keya, ²⁴ Mutu gumaikali sara me mutu unu i na matamata ni rara e lailai, ni quvo kwa vuwako mutou, eru levu eru na tasi rewajiya. ²⁵ Nivo tu nai taukei ni were, a sogojiya na matani were, du vo no i rara, du tukituki i mata ni were, mo kwa o mutou na turaga, mutou na turaga, mutu dolaviya mai vuwako madou, e qai kwa o keya, a kwa vuwako mutou aqu tasi kilajiya mutu lamai vai. Mutu qai kwa, o madou madu kana madu somu ve mu mata, o dau vavuvuli tale ga ina vi calevu. ²⁷ E qai kwa o keya, aqu vo kwa vuwako mutou, aqu tasi kilajiya mutu lamai vai mutu ladai vuwako au, o mutou taucoko ga na dau vaveya na i varau bura. ²⁸ Mutu na dau tagi ka vaquruquru baji, ni mutu na daniya o Eparama, qeniya o Aisake, qeniya o Jekope, qeinidru taucoko ga na parofita, ina matanitu ni Kalou, o mutou mutu vo lai rovi i rara. ²⁹ Eru na lamai o rau i na tui cake, mai ra muni, mai na tokalau muni, qeniya mai na ceva, aru vo no ra na matanitu ni Kalou. ³⁰ Daniya, eru yavalu eru bere eru na qai simata; eru yavalu eru simata eru na bere. ³¹ Na siga igi aru lamai e yavalu na Farisi, a kwa vuwa, mo lai taudaku, mo ladai ikei evo vamate niko o Eroti. ³² A kwa vuwadru o keya, mutu lai kwa vuwa na fokise igi, daniya, aqu vo rovidru na nitu, a vai na vivacolai nikuwa qeniya na qwataqwata, qu na vadevuniya ga ina i katolu ni siga. ³³ E dodonu ga mequ layaji ni kuwa, qeniya na qwataqwata, qeniya na bogi ruwa; nivo dredrei me mate e kiya na parofita ina rara kanikiya, mai Jerusalemi ga. ³⁴ Isa Jerusalemi, Isa Jerusalemi, o iko o va mate nidru na parofita, a va viri kidru i na vatu a ru lai vatala vuwako e levu na siga a qu mata va soqoni jidru ke ora o luvemu, me kodaki eva soqonijiya na to yalewa ve ruku ni kakava, ia mutu vo tasi okajiya. ³⁵ Daniya, a qai dai tu vuwako mutou na lemutu were e lala tu, aqu vo kwa vaidjina vuwako mutou. Mutu na tasi daniko au tale, maluwa me cava mai re na siga mutu na kwa ke, eva kalougata o keya e lamai ina yaca ni Turaga.

14 ¹ Nivo la tu o keya i la were e kiya na Farisi me lai kana i na kiya na siga ni vavacegu, aru va tolaviya. ² A daniya, avo notu ve tutu e kiya na tamata e tauviya na bukete vatu. ³ A vo tata o Jisu, vuwadru na vu ni vunau qeinidru na Farisi, a kwa, e vivacolai i na siga ni vavacegu se jikai? ⁴ Aru vo galu ga a qulumiya o keya, a vacolaniya a vatalajiya yaji. ⁵ A tata vuwadru, a kwa, "o cei vuwako mutou, kodaki e kiya e lutu ina i keli la asa se la bulumakau, e na tasi drejiya mai vawatoto ni sibere na siga ni vavacegu?" ⁶ Aru vo tasi tata rewa tale vuwa ina kwa ikwe. ⁷ A kwa e kiya na tata vatautauvata vuwadru na sureji, e tolavidru niru djigi takiniya na i nono vaturaga; a kwa vuwadru. ⁸ Evo surejiko e kiya ina kana vata ni vawaji, kuwa ni no i ra i na nono vaturaga, ke lala e oka cake sara vuwako e kiya e kanikiya e surejiya mai. ⁹ A qai lamai o keya a surejiko muru, a kwa vuwako, soliya e jiki ikwe vuwa o ka kwe; o na maduwa ni o na lai no e jiki sara i ra. ¹⁰ O vo sureji, la lai no sara i ra, me kwa vuwako o keya e surejiko, ni vo lamai lequ i tokani, lamai i yata o na qai dokai ke eru mata o rau mutu no vata me mutu kana. ¹¹ O keya yakiya e valevulevu niya, eva malumalumutaki; o keya yakiya e vamalumalumu takiniya ena valevulevu taki. ¹² A kwa tale o keya vuwa a surejiya o vo vaveya na kana ni vasigalevu se na kana vaiyavi, kuwa ni surejiya o rau o wekamu djina, se lemu tutuwa se lemu tacini, se na kwai lemu, se lemu lewe ni rara e vutu ni yau, keru surejiko tale, o qai saumi. ¹³ Vo vai soqo, surejidru na dravudravuwa na lokiloki, na gera, na mataboko. ¹⁴ O na qai kalougata ke, niru vo tasi saumi rewa vuwako, o na qai saumi niru na tucake tale mai na mate o rau na yalo dodonu. Niru vo varogo na vi kwa ikwe e kiya vuwadru e no qaneya me kana, a kwa vuwa, e kalougata o keya e kaniya na madrai i na matanitu ni Kalou. ¹⁶ A qai kwa vuwa o keya, e kiya na tamata e vaveya na kana vata levu ni vaiyavi, a surejidru ke na lewe levu. ¹⁷ Nivo vai na kana vaiyavi, avo vatalajidru na leya tamata me kwa vuwadru na sureji, mutu lamai, vo varau tu na kwa taucoko ga. ¹⁸ O rau yakiya eru yalo vata meru kala va drejidru. A kwa vuwa e kiya, Aqu vo voliya e kiya na jiki ni vanuwa, e dodonu mequ lai daniya, qu masu jiko ke. mequ kuwa ni layaji. ¹⁹ A kwa e kiya tale, aqu vo voliya e jini na bulumakau, quvo la mequ vatovoliya qu vamamasu jiko ke, mequ kuwa ni layaji. ²⁰ E kwa e kiya, A qu qai vawaji, o keya quvo tasi layaji ke. ²¹ A qai lamai na tamata igi, a kwa vuwa la turaga na vi kwa ikwe. A qai oca na i taukei ni were, a kwa vuwa na leya tamata. 'La sara i rara, meidru mai na dravudravuwa, qeinidru na lokiloki, o rau na qelo tu o rau na mataboko. ²² A lamai kwa na tamata, o mutou na Turaga, evo vai ga me kodaki na kwa o kwa, evo voga na were. ²³ A kwa na turaga vuwa na tamata, la i na vi calevu, i na vi calevu e viri bai tu, kwa vuwadru meru lamai, me oso na lequ were. ²⁴ Aqu vo kwa vuwako mutou, e jikai e kiya vuwadru na tamata e sureji me tovoliya na lequ vaiyavi. ²⁵ Aru lewe levu sara eru lavata, a vuki o keya a kwa vuwadru. ²⁶ Kodaki e kiya e lamai vuwako au e tasi burajiya o tamaya, qeniya la nene, qeniya la yalewa, qeinidru o luveya, qeinidru la tutuwa, qeinidru la tacini, o rau o gwaneya qeniya na leya cola muni, e tasi rewa me lequ jisaiveli. ²⁷ O keya muni e tasi dagiya na leya kauvelatai me tekuciko au, e tasi rewa me lequ jisaiveli. O cei vuwako mutou, e mata vai were e tasi no rewa re i ra, me wilikiya na keya i voli, se no vuwa na i yau me vadevuniya se jikai? ²⁹ Bara viritakiniya ga o keya na keya yavu, a qai tasi rewajiya me vadevuniya, aru qai va rivarivaciya o rau taucoko ga na daniya, ³⁰ a kwa, na tamata ikwe vo tekivu me vai were, io e tasi rewajiya me va devuniya. ³¹ O cei na tui, e la tu meru vivala vata e kiya tale na tui, e tasi no re i mata, me vanumiya, evo rewajiya me

valala qaneya e ruwa sagavulu na udolu na leya na meca, eru jini ga na udolu na leya o keya, se jikai? ³²Se, vo yawa sara o keya iqoi, a vatalajiya o keya la mata, me vamamasujiya me ru visorosorovi. ³³E kodaki ke, o keya yakiya vuwako mutou e tasi deiniya na leya kwa taucoko ga, e tasi rewa me niya na lequ jisaiveli. ³⁴Na kwa oka na masima' kodaki e vo lavele mai na masima na keya kamikamica, e qai vakamikamicataki tale i na cava? ³⁵E qai tasi yaga ina i teitei, se ina i korokoro ni ta ni manumanu. evo dai ga i rara. O keya e no e bebe me varogo, me varogo sara.

15 ¹A qai toro voleka mai vuwa o rau taucoko ga na soqonijiya na i vacavacava qainidru na tamata varau bura, meru varogojiya. ²Aru tata vagudrugudru o rau na Farisi qeinudru na vu ni vola, "a kwa o keya ikwe evi lasamaki qeinidru na tamata bura." ³A kwa vuwadru o keya na tata vatautavata ikwe, a kwa, ⁴"O cei vuwako mutou na tamata, e kiya na drau na leya i sivi, kodaki eva lavele niya e kiya vuwadru, e tasi na dainiya tu na ciwasaga vulu ka ciwa i na mau, a la i vadaniya mai o keya e lavele, me daniya re? ⁵Nivo daniya, a dagiya ve domo, a marau. ⁶Avo cava i la were, a covidru vata o rau o wekaya qeinidru na lewe ni rara, a kwa vuwadru, du marau vata, nivo laidani na lequ sivi a lavele. ⁷Aqu kwa vuwako mutou, e levu na marau mai lomalagi ina vuku ni tamata varau bura e kiya ga e qai vivutuni, e lailai ga eru vuku na tamata yalo dodonu eru ciwasaga vulu ka ciwa, evo tasi yaga vuwadru na vivutuni. ⁸O cei na lewa e jini na leya jiki ni siliva, kodaki eva lavele niya e kiya e jiki, ena jikai ni mudre ciya la sina, se taviraki niya na were, e vadaniya vamakuga, me daniya re? ⁹Nivo daniya, a covidru vata o rau o wekaya qeinidru na lewe ni rara, a kwa, du marau vata, niqvu vo daniya e jiki qu valavele niya. ¹⁰Aqu vo kwa devu vuwako mutou, e tubu valevu na marau eru mata na agilosu ni kalou, e vuku na tamata i varau bura e kiya ga e qai vivutuni. A kwa tale o keya, e kiya na tamata e ruwa o luveya teigwane, ¹²a kwa vuwa o tamaya o keya e luve vuwadru, 'I Tamaqu, soliya mai vuwako au na i votavota ni yau o votaiya me lequ.' A votaiya vuwadru na i yau. Avo bogi vica, qai soqoniya vata na kwa taucoko ga na i luve, a layaji ina kiya na vanuwa vayawa, a lai vayagataki niya ke na leya i yau i na marau bura. ¹⁴Evo vadevuniya taucoko, a qai lamai e kiya na dausiga levu i na vanuwa igi, qai dravudravuwa o keya. ¹⁵A la i nokoto no ve kiya na i taukei ni vanuwa igi, a vatalajiya ina leya i teitei me va kananidru na leya vore. ¹⁶A okajiya e taba eru dau kaniya na vore, me bori ke e kete; e tasi kiya e a kaniya. ¹⁷Evo va kilajiya e yalo, a kwa, eru levu na leya tamata o tamaqu, e soli na ledru cakacaka, eru bori i na madrai evo tu, o au quvo mate ina mata kana. ¹⁸Aqu na ia, qu na la vo tamaqu, qu na kwa vuwa o tamaqu, qu i varau bura i lomalagi, vuwako tale ga. ¹⁹E tasi yaga ke mequ niya o luvemu lesiko au me kodaki e kiya na lemu tamata e soli la cakacaka. ²⁰A ia, a la vo tamaya asi vayawa sara, avo daniya mai o tamaya, avo lomaniya, a wavu, a okoviya, a kisiviya. ²¹A kwa o luveya vuwa, I tamaqu, aqu vo jiya varau bura i lomalagi vuwako tale ga, evo tasi yaga ke mequ luvemu tale. ²²A kwa o tamaya vuwadru na leya tamata, mutu kau mai na i sulu oka sara, mutu vai sulujiya ke; va uku niya vuwa e kiya na mama ve lima, na i vava ve la. ²³Mutu kau mai e kiya na bulumakau e uro, vamateniya, medu kana, du marau! ²⁴Evo mate o luvequ ikwe a qai cola tale. A lavele, a qai laidani tale, vo tekivu meru marau. ²⁵A nokoto ina i teitei o luveya o luveya o keya e qase vuwadru; a lamai me toro valekeyaji i were, a o varogo na bitu ni vatagi qeiniya na wesi. ²⁶coviya e kiya, vuwadru na tamata, a tarogiya kai balebale na kwa igi. ²⁷A kwa vuwa o keya, a vamateniya o tamamu na luve ni bulumakau evo uro, balejiya niru vo vidani tale avo cola oka. ²⁸Avo oca o keya, a duwa na unu, a qai lamai ke i rara o tamaya, a vamamasujiya. ²⁹A qai tata o keya, a kwa vuwa o tamaya, daniya, e levu na yabaki qu qwaraviko ke, qu tasi yalo dredrei ina kwa o kwa; o tasi qai soliya vuwako au e kiya na luveni me, me madu marau vata ke o rau o wekaqu, ³⁰evo lamai o luvemu ikwe, o keya a vadevu niya na lemu i yau vuwadru na lewa dau teigwane, ovo vamateniya na luve ni bulumakau uro. ³¹"A kwa vuwa o keya, 'I luvequ, daru vo no vata vakiya, na kwa taucoko ga e no vuwako au e lemu. ³²Io e dodonu medu reki ka marau, nivo mate na lemu tacini ikwe, a qai cola tale; a lavele, a qai laidani tale mai."

16 ¹A kwa muni o keya vuwadru na leya jisaiveli, e kiya na tamata vutuniyau, e kiya na leya dauniyau, a bilitakiniya ni dau valaveleniya na leya i yau. ²A coviya o keya, a kwa vuwa, 'Na cava ikwe qu varogo vuwako? kwa mai na lemu cakacaka vadauniyau, e dredrei mo dauniyau no.' ³A qai vanumiya ve yaloga na dauniyau, 'Na cava mequ vaveya nivo kau dai vuwako au na lequ turaga na lequ cakacaka vadauniyau? Qu vo tasi rewajiya na bumajiya na i teitei, qu maduwa na kerekere. ⁴Aqu vo qai kilajiya na kwa mequ vaveya, meru meiko au ke na tamata ina ledru viwere, niqvu vo sivo ina lequ cakacaka vadauniyau. ⁵A qai covidru na tamata taucoko ga o rau eru tasi saumiya na ledru i djinau vuwa na leya turaga, a tarogiya o keya a simata mai, e vica na lemu i djinau vuwa na lequ turaga? ⁶A kwa o keya, e kiya na drau na i varau waiwai. "A kwa vuwa, qulumiya na lemu i vola, no sara i ra, 'volaiya me lima saga vulu.' ⁷"A qai tarogiya tale e kiya, e vica na lemu i djinau?" "A kwa, e kiya na drau na i varau sila." A kwa vuwa, 'Qulu na lemu i vola, volaiya me walu saga vulu.' ⁸Avo dokaiya na dauniyau tasi dodonu na Turaga, balejiya ni varau vavuku. Niru vo vuku valevu ga na i luve ni vuravura na kwa e balejiya, eru vuku valailai ga na i luve ni kakarama. ⁹Aqu vo kwa vuwako mutou, mutu vaveya e yavalu o wekamutou ina i yau e tasi djina, meru meiko mutou ke ni mutu na mate ina nono e tasi devu rewa. O keya e djina ina kwa e lailai, ena djina talega ina kwa e levu, o keya e tasi dodonu na kwa e lailai, e tasi dodonu tale ga ina kwa e levu. ¹¹Kodaki mutu vo tasi djina ina i yau e tasi dodonu, o cei e vararavi vuwako mutou ina vuku ni yau evo djina? ¹²Kodaki mutu tasi djina ina i yau e leya e kanikiya, o cei na soliya vuwako mutou na kwa e lemutou? ¹³E jikai e kiya na tamata e qwara viya rewa e ruwa na turaga, e burajiya e kiya, a lomaniya kei karuwa, e kabijiya e kiya, a beciya e kai karuwa. Mutu tasi rewa ni qwaraviya vata na kalou qeiniya na i yau. ¹⁴Io na Farisi, eru dau lomaniya na i lavo, niru vo varogo na kwa taucoko ga ikwe, eru varivariva ciya. ¹⁵A kwa vuwadru o keya, o mutou mutu vo vadoniko mutou ve ru mata na tamata, evo kilajiya mutu yaloga na Kalou. Evo bura sara ve mata na Kalou na kwa e oka sara vuwadru na tamata. ¹⁶Evo yacovidru na gauna i Joni na i vunau qanedru na parofita. Mai na gauna igi a vunautaki ke na matanitu ni

Kalou, aru gu meru unu ke o rau na tamata taucoko ga. ¹⁷Evo rewarewa ke me takwali ke o lomalagi qeiniya o vuravura, e dredrei me lutu e kiya na jiki ni vunau lailai sara. ¹⁸O keya yakiya e daniya la yalewa, e lai viwajini tale e kiya tale, e dau yalewa, o keya eru viwajini e dainiya la yalewa, e dau yalewa. ¹⁹E kiya na tamata vutuniyau, e vai sulu na i sulu lokaloka qeiniya na lineni mata yalai e dau marau valevu i na vi siga taucoko ga. ²⁰E kiya na tamata dravudravuwa, o Lasarusu e yaca, e lai vadara ina leya mataniwere, e devuciya tu e lala na vidjikoso, ²¹e okajiya me kaniya na vovo ni cawa e lutu mai na teveli na tamata vutuniyau, e lamuni mai na tui e dramiciya na leya vidjikoso. ²²Avo mate o keya na dravudravuwa, aru qai meiya o rau na agilosu ve saro o Eparama. Avo mate muni o keya na vutuniyau, avo bulu; ²³avo tu mai Etesi, avo vararawataki tu, avo daniya o Eparama vayawa, qeiniya o Lasarusu ve saro. ²⁴A coco a kwa, 'I Tamaqu i Aparama, lomaniko au, vatalajiya mai o lasarusu, me toniya mai vejijini lima vena wai, me lamai vadriwadriwa niya qu ma, ni qu vo vararawataki vuwa na quto ikwe. ²⁵A kwa o Eparama, I luvequ, numiya na lemu rewajiya na lemu vikwa oka ni o si cola no, e kodaki muni ke o Lasarusu na vikwa bura. Nikuwa e qai vacegu o keya, o iko o qai vararawataki. ²⁶Ikwe evo no muni i na kedu vimama e kiya na i keli loqiloqi sara o rau eru vo la ai i kei vuwako mutou, eru vo tasi rewajiya, o rau eru nokoto mai kei qoi, eru vo tasi la rewa mai vuwako madou. ²⁷A qai kwa o keya, 'Qu masujiko ke tamaqu, mo vatalajiya i la were na lequ momo, ²⁸nivo lima madu vitacini, me lai vasalataki nidru, keru la muni mai na vanuwa rarawa ikwe. ²⁹A kwa vuwa o Eparama, evo no vuwadru o Mosese qainidru na parofita, meru varogojidru. ³⁰A kwa o keya, E jikai, momo Eparama kodaki e kiya vuwadru e maye me la vuwadru, ru na qai vivutuni. ³¹"A qai kwa vuwa o keya, kodaki eru tasi varogo na kwa e kwa o Mosese qeinidru na parofita, eru tasi varorogo, kodaki e tucake e kiya mai na mate."

17 ¹A qai kwa vuwadru na jisaiveli o keya, e dredrei sara me yaco na vivacalai, e na bura sara vuwa, o keya e vaveya na kwa ikwe! ²E oka vuwa kodaki e vesu ve domo e kiya na vatu qaqi levu, me dai o keya i wasawasa, e bura ni vaburaniya e kiya vuwadru na kwa yalai. ³Mutu tolaviko mutou oka. Kodaki e cala vuwako o wekamu, vunaucijiya; kodaki evo vivutuni, kuwa ni ocajiya. ⁴Kodaki e cala va vitu vuwako e kiya na siga, a saumaki va vitu vuwako, a kwa, a quvo vivutuni; kuwa ni ocajiya. ⁵A kwa vuwa na Turaga o rau na i apositolo valevutakiniya na lemadu vabaujiya. ⁶A kwa na Turaga, kodaki eno vuwako mutou na vabaujiya e kodaki na wiri ni mosita, mutu na kwa i na lolu ikwe, Mo cavu dai re, mo lai tei sara i wasawasa, e qai talarewarewa sara vuwako mutou. ⁷O cei vuwako mutou, e kiya la tamata e buma jiya lai teitei se vakana manumanu, me kwa vuwa, evo la tale mai i nai teitei, mo lai no i ra mo kana? ⁸E tasi na kwa vuwa, mo varautakiniya na kwa mequ vaiyavi ke, me vesukiya na lemu wa ni sulu, mo qwaraviko au, mequ kana re mequ somu? ⁹E na va okaoka vuwa na tamata i kwe o keya i kwe, e vaveya na kwa e lai kwai vuwa? ¹⁰Aqu numiya se jikai, Me kodaki o mutou, ni mutu vovaveya na kwa e lai kwai vuwako mutou, mutu kwa, madu tamata tawa yaga, madu vaveya ga na kwa e kilikili qaneko madou medu vaveya. ¹¹Avo la o keya kodaki i Jerusalemi e la no e yaloga i Samaria qeiniya i Kalili. ¹²Avo unu e kiya na rara lailai, a sota qaneya e jini na tamata vukavuka, aru no vayawa. ¹³aru coco, aru kwa, "I Jisu, na Turaga, lomaniko madou mai. ¹⁴Nivo danidru o keya, a kwa vuwadru, Mutu la mutu vata keko mutou vuwa na bete iru vo la tu, aru vo vasavasavataki. ¹⁵E kiya vuwadru, evo daniya na vivacalai, a lesu tale, a varokorokotaki niya na Kalou e domo levu. ¹⁶A cuva bale ve la, a vamolimoli vuwa; a kwai Samaria o keya ¹⁷A tata o Jisu a kwa, "Eru jikai ni jini aru mai vasavasavataki? ¹⁸Ivai eru ciwa Evo jikai ni laidani tale e kiya me lesu tale mai me varokorokotaki niya na Kalou, e kiya takiya ga na vunilagi ikwe. ¹⁹A kwa vuwa, "Tucake, mo la ga. Avo vacola niko na lemu vabaujiya. ²⁰Aru vo tarogi o rau na Farisi, ena cava nigica na matanitu ni Kalou, a kwa vuwadru o keya, "Na matanitu ni Kalou e tasi lamai me kodaki e vatakei mai. ²¹E tasi lai kwai, daniya ikei' se daniya i keigi' nivo notu mutu yaloga na matanitu ni Kalou. ²²A kwa vuwadru na tisaiveli, e na la mai na siga, mutu na oka jiya ke me mutu tolaviya ke e kiya la siga na luve ni tamata, mutu na tasi tolaviya. ²³E qai lai kwai vuwako mutou, daniya i kei ! se daniya i kei gi! mutu kuwa ni la ke, se mutu tekucidru. ²⁴E kodaki na livaliva, ni vo mudre mai i na kiya na tavo ni lomalagi, qai mudre tale yaji e kiya e tavo i lomalagi e kodaki tale ga ke na luve ni tamata i na leya siga. E vosojiya re i mata na kwa e wara o keya, ena dainiya na taba tamata i kwe. ²⁵Kodaki ni vo yaco la siga o Noa, e kodaki tale ga ke la siga na luve ni tamata. ²⁷Eru na kana no, eru na somu, eru vi wajini, eru vi musumusu meru vi wajini, me yaco via na siga e vodo ke i waqa o Noa, e qai la mai na wai, a va mate nidru taucoko ga. ²⁸E tautauvata qaneya la gauna o Loti, eru kana no, eru somu no, eru vivoli, eru teitei, vai were; ²⁹Na siga a ladai Loti mai Sotoma, a qai la mai loma lagi na quto e mudre qei niya na solifure, a va mate nidru taucoko ga. ³⁰E kodaki muni ke na siga e rairai mai ke naluve ni tamata. ³¹Na siga igi, o keya e no i yataga ni were, e no i yaloga ni were na leya i yau, kuwa ni labale mo lai kau mai, o keya muni e nokoto mai nai teitei, kuwa ni la tale mai. ³²Mutu numiya la yalewa o Loji. ³³O keya yakia e sagaiya me maroroiyiya na leya cola, ena valaveleniya o keya yakiya e valaveleniya, ena maroroiyiya. ³⁴A qu vo kwa vuwako mutou, ina bogi igi eru na ruwa i na kiya nai mocemoce. A ladai e kiya, e no dai e kiya. ³⁵E ruwa na yalewa eru vivuke na qaqi sila. e kau dai e kiya, e no dai e kiya. E ruwa na teigwane eru no i nai teitei, e ladai e kiya, e no e kiya. ³⁷Aru vo tata, aru kwa vuwa, i vei, Turaga? a kwa vuwadru o keya, e tavo taucoko e no ke na yago, eru na soqo vata ke na ikegi.

18

¹Avo vata keya muni o keya e kiya na tata vatautauvata, e dodonu medu dau masu no me kuwa ni cegu, ²a kwa, "E kiya na rara e nokoto ke e kiya na turaga ni lewa, e tasi matakuciya na Kalou, e dokaidru ga na tamata. ³E kiya na yada i na rara igi, e dau lamai vuwa, me kwa, mo ocajiko au vuwadru na kequ meca. ⁴A duwa re o keya, qai kwa i bere e yaloga, Aqu tasi matakuciya na Kalou, se mequ dokaidru na tamata, ⁵nivo lamai vasosataki niko au na yada ikwe, qu na ocajiya re, ke

vawale niko au o keya evo tasi mudu na leya lamai.⁶ A kwa na Turaga, mutu varogo na kwa e kwa na Yuraga-ni-lewa tasi dodonu.⁷ Na Kalou e tasi rewa ni ocjidru na leya djigitaki, eru tagi no ga vuwa na siga qaney na bogi, io, kodaki evo balavu la vosojidru?⁸ Aqu vo kwa vuwako mutou, e na oca watoto o keya. Nivo lamai na Luve ni Tamata, ena daniya na vabaujiya i vuravura, se jikai?⁹ A kwa na tata vatautavuta ikwe me kwa balejidru niru vararavi se ru yalo dodonu, aru becidru na tamata kanikiya.¹⁰ Eru ruwa na tamata eru lacake i were ni lotu meru masu; e kiya na Farisi, e kiya na dau soqonijiya na i vacavacava.¹¹ A no na Farisi a masu vainiya, e kodaki ikwe Na lequ Kalou, qu vamolimoli vuwako, qu tasi kodaki tale o rau na mataqwali tamata tale, eru dau kocokoco, eru dau driva lo, eru dau yalewa, se kodaki o keya e dau soqonijiya na i vacavacava.¹² Qu dau lolo varuwa i na vimacawa, qu soliya na i kajini ni kwa taucoko ga qu rewajiya.¹³ A no vayawa o keya e dau soqonijiya na i vacavacava, a tasi okajiya me masu i lomalagi, a taviya ga e saro, a kwa, o mutou na Kalou, lomaniko au mai, o au na tamata i varau bura.¹⁴ Aqu kwa vuwako mutou, avo labale la were na tamata ikwe a vo vadoniya o keya yakiya e jikai, e vamlumalumutaki o keya yakiya eva levulevu niya; o keya eva malumalutaki niya ena vavulevutaki. Aru meiya muni vuwa na i luve yalai, me dereidru o keya; niru vo daniya o rau na jisaiveli, aru vunauci jidru.¹⁵ A covidru mai o Jisu, a kwa, "Deinidru na i luve yalai meru lamai voko au, kuwa ni tarovidru; eru kodaki na matanitu ni Kalou.¹⁶ Aqu kwa vaidjina vuwako mutou, o keya e tasi vabaujiya na matanitu ni Kalou e kodaki na luve lailai, e tasi rewa sara ni unu."¹⁷ A tarogiya e kiya na turaga, a kwa, "Vavuvuli oka, na cava mequ vaveya mequ rewajiya ke na cola tawa mudu?"¹⁸ A kwa vuwa o Jisu, o kwa mequ oka balejiya na cava? E jikai e kiya tale e oka, na Kalou takiya ga.¹⁹ O kilajiya na i vunau, Mo kuwa ni dauvidruva, mo kuwa ni laba, mo kuwa ni driva, mo kuwa ni vibilitaki girigiri, mo varokoroko jidru o tamamu vata na lemu nene.²⁰ A qai kwa o keya, "Na kwa taucoko aqu vabaujiya niqu sijiya i luve aqu yacoviya na siga ikwe."²¹ Nivo varogo na kwa ikwe o Jisu, a kwa vuwa, e kiya na kwa e jikai vuwako, mo volitakiniya na kwa taucoko ga e no vuwako, soliya vuwadru na dravudravuwa, o qai vai yau mai lomalagi; la mai tekuciko au.²² Evo varogo ikwe, e rarawa sara e yalo, ni vutuniyau sara.²³ Nivo daniya o Jisu ni vo rarawa e yaloga, a kwa, "E dredrei sara vuwadru na vutuniyau me unu ina matanitu ni Kalou!"²⁴ E rewarewa me unu ina mata ni cula na kameli, e dredrei vuwa na tamata vutuniyau me unu i na matanitu ni Kalou."²⁵ O rau eru varogo eru kwa, o cei na vacolai rewa?²⁶ A kwa o keya, na kwa e dredrei vuwa na tamata e rewarewa vuwa na Kalou."²⁷ A qai kwa o Pita, daniya, madu vo dainiya na kwa taucoko madu tekuciko mutou.²⁸ A kwa vuwadru o keya, aqu vo kwa vaidjina vuwako mutou, e tasi kiya e dai niya na were, se la momo, se la nene, se la tutuwa, se la tacini, se la yalewa, seo luveya na vuku ni matanitu ni Kalou,²⁹ e qai tasi saumi, e qai rewajiya vavevu ina cola ikwe, na gauna mai bere na cola tawa mudu.³⁰ A qai meidru mai na lewe jina ruwa, a kwa vuwadru, daniya, du vo lacake i Jerusalemi, na kwa taucoko ga eru volaiya na parofita me balejiya na luve ni tamata e na yaco mai.³¹ Ena soliyaji o keya vuwadru na matanitu kanikiya, e na lailai ga, na vivakwaisini, a kala sivijiya,³² Eru na vakana kuitajiya, ru na vamate niya; e qai tu tale o keya i na i katolu ni siga.³³ Eru tasi kilajiya e kiya na kwa ikwe, na kwa ikwe e cilo vuwadru, eru vo tasi kilajiya na kwa e lai kwai.³⁴ Nivo toroviya o Jeriko o keya, e kiya na tamata mataboko e nokoto ina baji ni calevu me kerekere,³⁵ nivo varogo eru latu, a tarogiya na keya i balebale.³⁶ Aru kwa vuwa, avo latu o Jisu na kwai Nasareci.³⁷ A coco o keya, "I Jisu, o luveya o Tevita, lomaniko au mai."³⁸ Aru vunaucijiya o rau na simata no, me nolo. A coco vavevu o keya, "Luveya o Tevita, lomaniko au mai."³⁹ A tu va kiya o Jisu, a kwa me kau mai vuwa. Avo la voleka a tarogiya o keya,⁴⁰ Na cava o okajiya mequ vaveya vuwako?" A kwa, "O mutou na Turaga, mequ tola rewa."⁴¹ A kwa vuwa o Jisu, mo tola rewa; evo vacola niko na lemu vabaujiya.⁴² A tola vasauri o keya, a tekuciya, a varokorokotaki niya no na Kalou; o rau taucoko na lewe levu, eru daniya eru vaokaoka vuwa na Kalou.

19

¹ A vo unu o keya i Jeriko, a la tu yaji. ² A daniya, e kiya na tamata e yaca o Sakiusa, e turaga vuwadru na dau soqoni jiya na i vacavacava, e vutuniyau.³ Avo tovoliya me vadaniya o Jisui vei e kodaki o keya; e dredrei jiya vuwadru na lewe levu, e tamata lekaleka. ⁴ A wavu i mata, a cakeviya e kiya na vunilolo me tolaviya ke; e la voleka ke.⁵ Avo cava i tavogi o Jisu, a tola cake, e daniya, a kwa vuwa, "I Sakiusa, vila vatoto, mo labale mai; qu na no mai lemu were nikuwa." ⁶ Avo siro bale mai o keya, a vacegu niya ina marau. ⁷ Nivo daniya, eru vele gudrugudru o rau taucoko ga, aru kwa, a la o keya me no qaney e kiya na tamata i valavala ca."⁸ A tucake o Sakiusa, a kwa vuwa na Turaga, "Daniya o mutou na Turaga, qu vo wase ruwataki niya na lequ i yau mequ soliya e kiya na i wase vuwadru na dravudravuwa; kodaki qu sugujiya lai yau e kiya, na tamata ni qu na bilitaki ke, eva na keya i sau qu na soliya." ⁹ A kwa vuwa o Jisu, "Evo yaco na cola nikuwa ina were ikwe, nivo luveya o Eparama o keya muni ikwe."¹⁰ Nivo lamai na luve ni tamata me vadaniya qai vacola niya na kwa e lavele."¹¹ Niru vo varogo na vikwa ikwe, a qai kwa muni o keya e kiya na tata vatautavuta, nivo voleka o keya i Jerusalemi, niru vo numiya muni ni na lamai vasauri na matanitu ni Kalou.¹² O keya ikwe e kwa ke o keya. E kiya na turaga e la e kiya na vanuwa vayawa, me buli me tui, me qai latala mai.¹³ A covidru na leya tamata eru jini, a soliya vuwadru e jini na paudi, a kwa vuwadru, mutu vi voli no, me yaco viya na lequ la tale mai.¹⁴ O rau na leya rara eru burajiya, aru vatalajiya e kiya me tekuciya yaji me kwa, o madou madu vo tasi okajiya me lewa iko madou oka ke.¹⁵ Nivo la tale mai o keya, avo buli me tui, a kwa meru lai covi mai vuwa o rau na tamata iqoi, o rau aru soliya vuwadru na i lavo, me kilajiya se ru yavica tale eru rewajiya niru vivoli.¹⁶ A qai lamai o keya a simata, a kwa, o mutou na Turaga, e jini tale na paudi evi rewai na lemu paudi e kiya.¹⁷ A kwa vuwa o keya, evo oka, na tamata oka; o vo djina ina kwa e lailai sara, mo lewaiya na rara e jini.¹⁸ A lamai na i karuwa, a kwa, o mutou na Turaga, e lima tale na paudi e rewa i na paudi e kiya.¹⁹ A kwa muni vuwa o keya o iko muni mo lewaiya e lima muni na rara. A lamai e kiya tale, a kwa, O mutou na Turaga, daniya na lemu paudi quvo marorojiya ve kiya nai tavoi,²⁰ qu matakuciko mutou, nio jiya tamata dredrei, Ovo qulumiya i yata

na kwa o tasi rewa ni dainiya i ra, o musukiya na kwa o tasi kaburakiniya.²² A kwa vuwa o keya, qu na lewaiko ina lemu tata, tamata bura, ovo kilajiya ni qu tamata dredrei, qu qulumiya i yata na kwa qu tasi rewa ni daniya ira, qai musukiya na kwa qu tasi kaburaki niya.²³ Ivei e kodaki nio tasi soliya ke na lequ i lavo ina baqe, mequ tarogiya tale na keyai kere ni qu vo lamai?²⁴ A kwa vuwadru na no voleka, kaudai vuwa na paudi, soliya vuwa o keya e jini na paudi.²⁵ Aru kwa vuwa, Na Turaga, e notu vuwa e jini na paudi.²⁶ Aqu vo kwa vuwako mutou, o keya yakiya e no tu vuwa na kwa, e soli vuwa, o keya e jikai vuwa na kwa, e na kau dai mai vuwa na kwa e notu vuwa.²⁷ O rau na kequ meca ikwe, eru tasi okajiya meru lewai, meidru mai ikei, vamate nidru vequ mata.²⁸ E vo tata devu o keya kodaki ikwe, a la kodaki i mata, a lacake no kodaki i Jeruisalemi.²⁹ Avo cava, avo toro voleka o keya i Pecifaki qeiniya i Pecani, ina yataga e vayaca ina vi Olive, a vatala jiya e ruwa la tisaiveli,³⁰ a kwa, muru la i na rara lailai e doniko muru; ni muru vo unu ke, muru daniya e kiya na luve ni asa e noka tu, e tasi vodo kiya e kiya na tamata; muru sere kiya muru meiya mai: ³¹ kodaki e tarogiko muru e kiya, muru sere kiya i na vuku ni cava? muru kwa vuwa kodaki kwe, e vo yaga vuwa na Turaga.³² Avo la orau na laivatala, eru vo daniya me kodaki na kwa a lai kwai vuwadru o keya.³³ Niru vo serekiya no na luve ni asa, aru vo tarogidru mai na keya i taukei,³⁴ Na cava muru serekiya ke na asa? Aru kwa, e yaga vuwa na Turaga.³⁵ Aru meiya mai vuwa o Jisu, aru tavaniya na ledru i sulu vuwa na luve ni asa, aru qai vavodo niya ke o Jisu.³⁶ Nivo la tu o keya, eru tevukiya na ledru i sulu i calevu.³⁷ Nivo vavilaniya i na yataga ni Violive o keya, aru tekuciya na jisaiveli taucoko ga eru levu meru marau, aru varokorokotaki niya na Kalou i na domo levu, ina vuku ni cakacaka mana taucoko ga eru daniya.³⁸ Aru kwa evo kalougata na tui e la mai i na yaca ni Turaga' e notu mai lomalagi na viokaji, qeiniya na varokoroko i na yasa taucoko i yata.³⁹ E yavalu na Farisi vuwadru na vuqa tu eru kwa vuwa, vavuvuli, vunauci jidru na lemu jisaiveli.⁴⁰ A tata o keya, a kwa vuwadru, aqu kwa vuwako mutou, kodaki eru no lo o rau iqoi, eru na qai kulakula mai na vivatu.⁴¹ Nivo toro voleka mai o keya, a daniya na rara, a tagicaki niya,⁴² a kwa, Isa' kodaki o kila iya, io o iko, na lemu gauna ikwe na lemu vikwa ni vacegu' e qai cilo ga vuwako.⁴³ Ni na lamai na siga, e na viribaitaki niko ke o rau na kemu meca, a buki na kemu druwadruwa, aru sogojiko ina vivanuwa taucoko ga.⁴⁴ Ena va toro bale niko sara i ra, qeinidru o luvemu ina kemu vimama, e tasi vo vuwako e kiya na vatu me vi tuvatuvei; ovo tasi kilajiya na gauna o lai yatovi ke.⁴⁵ A vo unu o keya i na were ni lotu, avo tekivu me rovidru dai na vivoli ke,⁴⁶ a kwa vuwadru e volai, na were ni masu na lequ were; mutu vo vaveya me ledru qwara na dau driva.⁴⁷ A vivavulici no i were ni lotu i na vi siga. Aru sagaiya o rau na bete levu qeinidru na vu- ni-vola qeinidru na turaga meru vamateniya,⁴⁸ aru tasi daniya e kiya na kwa meru vaveya rewa; eru okajiya taucoko ga na lewe levu meru varorogojiya.

20

¹ Avo cava e kiya na siga igi, nivo vavulicidru no na tamata, o kiya i were ni lotu, a vunautakiniya na i tukutuku oka, aru lamai na bete levu, qeinidru na vunivola qeiniya na qase.² Aru tarogiya, aru kwa, kwa mai vuwako madou, o lesi mai vai mo vaveya na kwa ikwe?³ A tata o kiya, a kwa vuwadru, qu na tarogiko mutou muni e kiya na kwa; mutu kwa mai vuwako au. ⁴ La papitaiso o Joni a vu mai lomalagi, se vu mai vuwa na tamata?⁵ Aru vo kwa vainidru, A kwa, kodaki du na kwa, 'Mai lomalagi' e qai kwa o kiya, Mutu tasi vadjina jiya balejiya na cava? ⁶ Kodaki du kwa, Mai na tamata; eru na va virikiko datou e na vatu o rau taucoko ga na tamata; eru vadjina jiya ni parofita o Joni.⁷ Aru kwa eru tasi kwa rewa e lamai vai.⁸ A kwa vuwadru o Jisu, a qu tasi kwa muni vuwako mutou aqu lesi mai vai mequ vaveya na kwa ikwe.⁹ A qai kwa o kiya na tata vatautauvata ikwe vuwadru na tamata; vuwadru na tamata e teiya e kiya na naga ni vaini, a lisitakiniya vuwadru na i vatawa ni vaini; a qai la e kiya na vanuwa kanikiya me lai no ke.¹⁰ A vo cava na keya gauna, a vatalajiya o kiya e kiya na tamata vuwadru na i vatawa ni teitei, meru soliya vuwa e yavalu na vuwa ni vaini, aru ravulaki niya o rau nai vatawa ni vaini, aru qaqiya dai.¹¹ A vatalajiya tale o kiya e kanikiya tale, aru ravulakiniya tale, aru vama duwataki niya, aru qaqiya tale.¹² A vatalajiya tale na i katolu aru vamo vataki niya tale ga, aru qaqiya dai.¹³ A qai kwa na i taukei ni teitei na cava mequ vaveya? qu na vatalajiya na lequ i luve ni toko. Eru na dokaiya niru vo daniya.¹⁴ Niru vo daniya o rau na i vatawa ni teitei, aru vo vitataki vai nidru, eru kwa, o kiya ikwe na keya i vatawa mai bere, du va mateniya, me ledatou na vanuwa.¹⁵ Aro vo buliya e lobo na naga ni vaini a ru vamateniya. Na cava e qai vaveya na i taukei ni naga ni vaini vuwadru?¹⁶ E qai lamai qai vamate nidru nai vatawa ni naga ni vaini, a qai soliya me ledru na kwai kanikiyana naga ni vaini igi. Ni ru vo varogo, aru kwa, "Me kwa ga!"¹⁷ A vadanidru o kiya, a kwa, Na cava ikwe e volai, Na vatu eru burajiya nai matai ni were a yaco me keya i vadei na tutu ni were?¹⁸ O kiya yakiya e lutu i na vatu iqoi, ena ravocaki ke, e kiya e lutu ciya, e na vurumemeya me kodaki na volivoli.¹⁹ Aru vo vatovoliya o rau na bete levu qeinidru na vunivola, meru qulumiya na jiki ni siga igi, aru vo mataku cidru na tamata niru vo kilajiya avo tataki jidru o kiya ina tata vatautauvata igi.²⁰ Aru vo vatolaviya, aru vatala jidru na tamata meru tawakitaki niya, e kodaki eru yalododonu, meru varogo ledru tata eru yavalu, meru soliya ke vuwa na kovana me lewaiya qai vitaliya takiniya.²¹ Avo tarogiya, a kwa, vakavuvuli, madu vo kilajiko mutou ni mutu kwa nakwa e dodonu, mo vavuvulitakiniya e jikai ni kiya mo okajiya boto, o vo vavuvulitakiya djina na i varau e okajiya na Kalou.²² Evo vai medu soli vacavacava vuwa o Sisa, se jikai?²³ Avo kilajiya na ledru i lawaki o kiya a kwa vuwadru,²⁴ Vatakeya mai voko au e kiya na pene. E mata o cei, qeiniya e yaca o cei, e volai no ke? aru tata, aru kwa, na leya o Sisa.²⁵ A kwa vuwadru o kiya, mutu qai soliya vo Sisa na kwa e leya o Sisa, vuwa na Kalou na kwa e leya na Kalou.²⁶ E jikai e kiya na leya na tata eru qulumiya rewa ve ru mata na tamata, e karacidru na leya tata, eru vo galu ga.²⁷ Aru vo la mai eru yavalu lai to o Setoki, o rau eru kwa e vo jikai na tucake tale mai na mate; aru tarogiya,²⁸ a kwa, vavuvuli, a volaiya o Mosese kodaki e vo mate e kiya na tamata vawaji qai ikai o luvequ, qai unuviya la yada e taukenijiya se o taci qu, me va kawa ke vuwa la tutuwa se la tacini a vo mate.²⁹ E ru no na vitacini

eru vitu a vo vawaji o kiya e qase, a vo mate e jikai o luveya,³⁰ aru qai viwajini na yada e taraviya, a mate e jikai o luveya.³¹ A ru qai viwajini nai katolu, a kodaki muni ke o rau na lewe vitu, aru mate a jikai o luvedru.³² A qai mate i bere na lewa.³³ Avo tucake tale na mate, e qai leya o cei o kiya ikwe? eru vitu aru viwajini qaneyi.³⁴ A tata o Jisu, a kwa vuwadru, aru vawaji aru vi musumusuki meru viwajini na i luve ni vuravura ikwe.³⁵ O rau eru vabau me ru yaga me ledru na cola igi, qeiniya na tucake tale mai na mate, eru na tasi viwajini, se ru vimusumusuki me ru vawaji.³⁶ Eru vo tasi mate rewa tale, eru vo tautauvata qanidru na agilosu, eru vo luve ni Kalou, ni ru vo luve ni tucake tale mai na mate.³⁷ E ru va tu tale o rau na mate, a kwa o Mosese mai na kai e vatokoniya na Turaga na Kalou o Eparama, qeniya la Kalou o Aisake, la Kalou o Jekope.³⁸ E tasiniya ledru Kalou na mate o kiya, e ledru ga o rau eru cola no, ni ru vo cola taucoko ga vuwa.³⁹ Aru qai tata eru yavalu na vunivola a kwa, vavuvuli, o vo tata oka.⁴⁰ E ru tasi doudou i bere me ru tarogiya e kiya na kwa.⁴¹ A qai tarogidru o kiya a lai kwai kodaki i vai ni luveya o Tevita na karisito?⁴² A kwa o Tevita i na vola o same, A kwa o Jiova vuwa na lequ Turaga, me nokoto i qu lima i matau,⁴³ mequ vamaalumalutaki nidru na lemu meca me tutu mu la.⁴⁴ Avo vatokoniya o Tevita me Turaga a qai niya o luveya?⁴⁵ A qai tata o kiya vuwadru na leya jisaiveli, ni ru vo varogo no vuwadru taucoko ga na tamata,⁴⁶ Mutu qarauniko mutou mai vuwadru na vunivola, eru okajiya meru yato vali i na sulu yabalavu, eru okajiya na vi kidavaki i na vanuwa ni vivoli, qeiniya na i nono ni qase i na vi were ni lotu, qeiniya na i nono ni Turaga ni kana vata.⁴⁷ Eru qulumiya ledru yau na yada, aru dau qai masu balavu me vivakwasini, o rau ikwe eru dau lai ocaji va levu sara.

21

¹A tacake o kiya, a tolavidru na vutuniyau niru dainiya na ledru soli i na kato ni lava.² A daniya muni e kiya na yada e vo davudravuwa e vo dainiya e ruwa na i lavo yalai sara.³ A kwa o kiya a qu vo kwa vaidjina vuwako mutou, na yada dravudravuwa ikwe e dainiya valevu ke, o rau taucoko ga eru dainiya va lailai ga.⁴ Niru vo daniya e yavalu o rau taucoko ikwe, ina ledru kwa e levu, ina kato ni soli. O kiya e dravudravuwa, e dainiya taucoko ga i na leya kwa me cola ke.⁵ Ni ru vo kwa i na were ni lotu eru yavalu, e vo vai ukuukutaki na vi vatu oka qeniya nai solisoli, a kwa o kiya, "Na vi kwa ikwe mutu vo daniya, e na cava mai na siga ena tasi vo kiya na vatu me vitabetabei, ena talarakiniya taucoko ga."⁷ Aru tarogiya, aru kwa, Vavuvuli, ena cava mai nigica na vi kwa ikwe?⁸ Avo kwa o kiya, mutu qarauniko mutou oka ke mutu vacalai. eru na levu eru na lamai kwa balejiko au, eru kwa, o au ga kiya, a qai toro mai na keya gauna, mutu kuwa ga ni tekucidru.⁹ Mutu vo varogo na i tukutuku ni valu, se na visei, kuwa ni karaciko, e vo dodonu me yaco re i mata na vi kwa ikwe, e vo voleka sara na i vaiojioji.¹⁰ A qai kwa vuwadru o kiya, e ru na vibolebole na vivanuwa, qeiniya na vimatanitu.¹¹ E tavuki valevu na vivanuwa, e tubu muni na dausiga, qeiniya na mate bura, e na lai dani e yavalu na kwa e vamataku e yavalu na i vata kilakila mai lomalagi.¹² Ni si bere ni cava na kwa taucoko ga ikwe eru vo qulumiko mutou, eru na va burabura niko mutou, aru na soliko mutou yaji ina vi were ni lotu, i na vi were ni vivesu, mutu na qai kau ve ru mata na tui qeiniya e yavalu na kovana, e vuku ga qu yaca.¹³ Na kwa ikwe ena cava me niya na lemutu i va djinadjina.¹⁴ O kiya me mutu vadeitakiniya mutu yalo, mutu kuwa ni numiya i mata na kwa me mutu kwa,¹⁵ Qu vo soliya vuwako mutou na gusu, qeiniya na vuku e jikai e kiya na kemutu meca e vi lejitati niya rewa, se vorajiya.¹⁶ Eru na soli ko mutou yaji o rau na lemutu qase, qainiya lemutu tacini, qeinidru o mutou vata, o rau o wekamu, eru vavuniya e yavalu na mate.¹⁷ Eru na burajiko mutou na tamata taucoko ga, me balejiya qu yaca.¹⁸ E tasi rusa e kiya mu rau ni ulu.¹⁹ Mutu marorojiya mutu yalo ni mutu vosojiya.²⁰ Ni mutu vo daniya ni vo buku na druwadruwa mai Jeruisalemi e yavalu na mataivalu, mutu qai kilajiya ke ni vo voleka ni bura sara.²¹ Meru qai tuba ina vi uluniyataga, o rau eru no i Jiutiya; o rau na no i yaloga meru ladai yaji me kuwa muni ni unu mai ke o rau na nokoto e tavo i vanuwa.²² Evo jiya gauna ni visasaumi ikwe, me vai na kwa taucoko ga e volai.²³ E bura vuwadru na bukete, qei nidru na vasucuniya na i luve, na gauna igi! e bura valevu sara na vanuwa eru na lai ocaji valevu na tamata kwe.²⁴ Eru na lai va matei i na selewau, ena mei vabobula ina vivanuwa, eru na butu kiya bale o Jeruisalemi o rau na vimatanitu, me yacoviya na i va devudevuni na ledru gauna na vimatanitu.²⁵ E qai no nai vatakilakila i na matanisiga, qeiniya na vula, qeiniyana vi kalokalo; eru na bura na kwai vuravura, ena karacidru na vadugu ni wasawasa qeniya na oba ni uwa.²⁶ E na kaniya eru yate na tamata na levu ni ledru matakau, eru waciya na vi kwa e voleka ni yaco mai vuravura na vitosoyaki ni vi kwa kaikai ni lomalagi.²⁷ Eru na qai daniya na luve ni tamata ni vo lamai ina o na kaikai qeiniya na i ukuuku levu.²⁸ Ni vo tekivu me cava na vi kwa ikwe, mutu tu i yata, mutu vawelewele niko mutou, ni mutu voleka ni vacalai.²⁹ A kwa vuwadru e kiya na tata vatautauvata, "daniya na lolo, qeiniya na vikai taucoko ga."³⁰ Niru vo tubu, mutu daniya mutu kilajiya ni vo voleka na vula i katakata.³¹ E kodaki muni ke o mutou, mutu vo daniya na vi kwa ikwe, mutu qai kilajiya ni vo voleka na matanitu ni Kalou.³² A qu vo kwa vaidjina vuwako mutou e tasi takwali na itaba tamata ikwe, ena yaco re i mata na kwa taucoko ga.³³ E takwali o lomalagi qeiniya o vuravura, na lequ tata ena tasi takwali.³⁴ Mutu qarauniko mutou oka, ke kiya na siga e bibi ke mutu yalo i na mata kana, qeiniya na mateni, qeiniya na lomaocaoca i na vi kwa ni cola ikwe, a qai cava va sauri mai na siga igi.³⁵ E kodaki ga i na cori ni vo cava vuwadru taucoko ga eru no i yataga i vuravura taucoko.³⁶ O kiya me mutu vatawa, mutu masu no ga, me mutu vabau ke me mutu yaga me cola mai na kwa taucoko ikwe ena cava mai, a no i mata ni luve ni tamata.³⁷ A vivavulici no kiya ina were ni lotu ni si siga, ni vo bogi avo la yaji, a moce ina ulunivanuwa va yaca ke o na Violive.³⁸ Aru vo la taucoko ga mai vuwa na lewe levu ina were ni lotu ni vo qwata lailai, me ru varogojiya.

22

¹Avo voleka na kana madrai e tasi va leveni, e yaca na kana vata ni lako siviya. ²Aru vo numiyaki niya o rau na bete levu qenidru na vunivola eru na vamateniya va cava, niru vo matakucidru na tamata. ³A qai unu o setani ve yaloga o Jiutasa e yaca tale ga o Isikarioji, e kiya vuwadru na jiniaruwa. ⁴Avo la yaji, a vitataki qanedru na bete levu qenidru na turaga ni valu, e na soliya vacava o kiya vuwadru. ⁵Ru vo marau, aru yalataki niya vuwa nai lavo. ⁶Avo va daniya o kiya, a qai waciya e kiya na gauna e rewarewa me soliya ke vuwadru niru vo no kanikiya na lewe levu. ⁷A cava na siga ni kana madrai e tasi va leveni, e dodonu me vamate ke na lami ni kana vata ni lako siviya. ⁸Avo vatala jidru o Pita vata o Joni o kiya, a kwa, muru varautakiniya na cawa ni lako siviya, medu kaniya. ⁹Aru kwa vuwadru o okajiya me marau varau ke? ¹⁰A kwa vuwadru o kiya, daniya, ni muru vo unu i rara, mutu na sota vata e kiya na tamata e dagiya e kiya na taqi ni wai, muru tekuciya i na were e unu ke. ¹¹Muru kwa vuwa na i taukei ni were, e kwa na i vavuvuli vuwako, i vei na jiki ni were, me madu vaveya ke na kana vata ni lako siviya qenidru na lequ jisaiveli? ¹²E qai vatakeya vuwako muru e kiya na itaba levu i yaloga ni were i yata. E vo vai yaya tu, muru varau ke. ¹³Aru vo la, aru daniya me kodaki e kwa vuwadru o kiya. Aru vo varau me vo vai na kana vata ni lako siviya. ¹⁴Evo cava djina na keya yavi, avo no o kiya, qenidru vata na leya apositolo eru jinikaruwa. ¹⁵Avo kwa vuwadru o kiya, aqu okajiya valevu me vai re i mata qaneko mutou na kana vata ni lako siviya ikwe, mequ qai mate i bere. ¹⁶Aqu vo kwa vuwako mutou, aqu na tasi somiya tale na vuwa ni vaini, maluwa me cava re na matanitu ni Kalou. ¹⁷Avo qulumiya na bilo, a va okaoka, a kwa, qulumiya ikwe, votaiya vuwako mutou. ¹⁸Ni qu vo kwa vuwako mutou, aqu na tasi somiya tale na vuwa ni vaini, maluwa me cava re na matanitu ni Kalou. ¹⁹A qulu na madrai, ava okaoka, a doviya a soliya vuwadru, a kwa, ikwe qu yago e vo soli balejiko mutou, mutu vaveya ikwe me mutu va numiko au ke. ²⁰A kodaki muni ke na bilo ikwe na viyalayalaji vou i na lequ dra e vo sovaraki balejiko mutou. ²¹Io mo daniya e vo no qaneko au i na teveli e lima o kiya a soli ko yaji. ²²Avo la na luve ni tamata, e kodaki ni vo lesi e bura vuwa na tamata a soliya yaji! ²³Aru qai vitarogi vainidru, se o cei e vaveya nai varau ikwe. ²⁴Aru viba muni i mata, o cei vuwadru me cava me oka cake sara. ²⁵A kwa vuwadru o kiya, eru lewaidru na vi matanitu o rau na kedru tui, o rau eru vavitaliya vuwadru, e lai kwai me dau vai oka. ²⁶Mutu kuwa ni kodaki ke o mutou, o kiya vuwako mutou e levu sara, me kodaki ga na i luve, o kiya e vo turaga, me kodaki o kiya e dau lai qwaravi. ²⁷O cei vuwadru e oka cake, o keya e no me kana, se o kiya e no me kana re? ia o au, qu vo no qaneko mutou e kodaki e kiya e dauviqwaravi. ²⁸O mutou ga, mutu dau no vata qeiniko au na lequ vosojiya na vivatovolei. ²⁹Aqu vo soliya vuwako mutou e kiya na matanitu kodaki a soliya mai vuwako au o Tamaqu, ³⁰mutu kana mutu somu ina lequ teveli ina lequ matanitu, no tale ga i na nono va turaga me lewaidru na mataqwali i Isireli e jinikaruwa. ³¹I Saimoni, i Saimoni, daniya, a kereviko mutou o mutou o setani, me vadewa niko mutou me kodaki na wiji. ³²Aqu vo masulaki niko, me kuwa ni malumalumuna lemu vabaujiya; ni o saumaki tale, mo vadeitaki nidru o wekamu. ³³A kwa vuwa o kiya o mutou na Turaga, aqu vo varau mequ la qaneko mutou ina were ni vivesu, i na mate talega. ³⁴A kwa o kiya aqu vo kwa vuwako, Pita, sibere ni tagi nikuwa na to, avo cakitaki niya vatolu na lemu kilajiko au. ³⁵A kwa o kiya vuwadru aqu vatalajiko mutou boto e jikai na lemutu taga i lavo, se na taga cawa, se na i vava, a mutu a dravudravuwa i na kiya na kwa? aru kwa e jikai. ³⁶A qai kwa o kiya vuwadru, io nikuwa o kiya e no vuwa na i taga i lavo me kau me kodaki talega ke na taga cawa: o kiya e jikai vuwa na i sele, wau, volitakiniya na lemu i sulu mo voliya ke e kiya. ³⁷Niqu vo kwa vuwako mutou, E dodonu me vai vuwako au na kwa e volai kodaki ikwe, e wili vata o kiya qenidru na tamata bura; me yaco sara me devu na vikwa vequ lobo. ³⁸Aru kwa, "Turaga daniya! e ruwa nai selei wau" ikwe. a kwa vuwadru o kiya, vo raujiya. ³⁹Avo lai rara a layaji, e kodaki ni leya i varau, ina vi ulu ni vanuwa ni violive, aru tekuciya o rau na leya jisaiveli. ⁴⁰Ni vo cava ina viyasa igi a kwa vuwadru, Mutu masu me kuwa ni rewajiko mutou na meca. ⁴¹Avo toso dai o kiya mai vuwadru e kodaki na keya vayawa e kodaki e viritaki ke e kiya na vatu, a jikiture a masu, ⁴²a kwa, Tamaqu, kodaki okajiya kaudai vako au na bilo ikwe: me yaco ga lemu lewa. ⁴³Avo lai dani mai vuwa e kiya na agilosu mai lomalagi, avo mai vakaikaitaki niya. ⁴⁴Ni vo malumu sara, a masu vagumatuwa sara: na leya marosa e turu kodaki na dra e lutu i na qwele. ⁴⁵vo tucake tale mai na masu, a cava vuwadru leya jisaiveli, e danidru vo moce e rarawa eru yaloga; a kwa vuadru, ⁴⁶"Mutu vo moce balejiya na cava? tucake mutu masu, kerewa jiko mutou na vere." ⁴⁷Ni vo tata no o keya, eru vo notu o rau na lewe levu, a vo simata taki nidru o kiya e voli takiniya o Jiutasa, e kiya vuwadru na jinikaruwa, a toso voleka vuwa o Jisu me kisiviya. ⁴⁸A kwa vuwa o Jisu, I Jiutasa, o vo soliya yaji na luve ni tamata o vo kisiviya, oi? ⁴⁹O rau eru no voleka, niru vo daniya na kwa e voleka ni yaco, a ru kwa vuwa, "Na Turaga, e oka madu yavi jidru i na selewau, se jikai?" ⁵⁰E kiya vuwadru e vo yavi jiya na leya tamata na bete levu, a cebe jiya dai e bebe i matau. ⁵¹A qai tata o Jisu, a kwa, kuwa re ni kodaki igi a qulumia e bebe, a vaconiya. ⁵²A qai kwa o Jisu vuwa na bete levu, qai nidru na turaga ni valu mai were ni lotu, qai nidru na qase, aru vo lamai vuwa, A mutu yatoviya e kiya e dau driva, ni mutu vo vai sele i wau qai va i wau? ⁵³Ni qu dau no qaneko mutou i na vi were ni lotu i na visiga, mutu tasi dodo kiya vokoyau mutu lima: vu niya lemutu gauna ikwe, qai niya na kaikai ni gilogilo. ⁵⁴u qai qulumia, aru tuberia, aru meiya la were na bete levu. A tekuciya vayawa o Pita. ⁵⁵Ni ru vo vumudre niya na quto i rara i na mata ni were, a ru no vata no, a qai no vata qai nidru o Pita. ⁵⁶E kiya na vada e tolaviya ni no voleka i na quto, a vadaniya vamuwa, a kwa o kiya tale ikwe a no qaniya. ⁵⁷A vo sese jiya o kia, a kwa, yalewa, aqu tasi kilajiya. ⁵⁸A balavu valailai ga e kiya a daniya tale, a kwa, o iko muni e kiya vuwadru. A kwa o Pita, o iko, e tasi niko au. ⁵⁹E vo devu e kiya na yauwa, e mai vajinajina makuga sara e kiya, a kwa no, e jina ga ni no qaneya ga o kiya ikwe, kwai Kalili. ⁶⁰A kwa o Pita, o iko, aqu tasi kilajiya na kwa o kwa, ni tata o kiya, a vo sere sara na to. ⁶¹A vuki na Turaga, a vatolaviya o Pita. A vo numia o Pita la ya tata na Turaga a kwa vuwa, e sibere ni tagi na to, o na caki taki niko au va tolu. ⁶²A vo la i rara o Pita a vo tagi valevu sara. ⁶³O rau na tamata aru qulumiya o Jisu, a ru varivariva ciya, aru goujiya. ⁶⁴Ni ru vo taboiniya e mata, eru sabi ciya e mata, a ru tarogiya, a kwa, kwa mai, o cei e sabi ciko? ⁶⁵E levu tale na kwa e ru kwa, niru vo tata burabura takiniya. ⁶⁶Ni vo qwata mai na vanuwa, eru vo soqo vata o

rau na ledru qase na tamata qai nidru na bete levu, qai nidru na vunivola, a ru vo meiya i na ledru were ni vilewai,⁶⁷ a ru tarogiya, O iko na Karisito se jikai? kwa mai vuwako madou madu na tasi vajinajia: ⁶⁸kodaki qu taro, mutu tasi kwa mai.
⁶⁹Na gauna mai bere e na no na luve ni tamata i na lima i matau ni Kalou kaikai. ⁷⁰A ru qai tarogiya taucoko, o iko na Luve ni Kalou se jikai? a kwa vuwadru o kiya, mutu vo kwa jina, o au ga. ⁷¹A ru qai kwa, e yaga tale va cava me kiya me mai vajinajina? nidu vo varogo ga o datou mai e gusu jina.

23

¹Aru cavu tu o rau taucoko ga na lewe levu, aru meiya vo pailato. ²A ru vo tekivu meru bilitaki niya, aru kwa, madu vo daniya o keya ikwe, a vuki cidru kanikiya na vanuwa, e vatabu niya na soli vacavacava vo Sisa a kwa ni Karisito na Tui o keya. ³A tarogiya o Pailato, a kwa, o iko na ledru Tui na kwai Jutai, se jikai? A tata o kiya, a kwa vuwa, o vo kwa jina mai. ⁴A qai kwa o Pailato vuwadru na bete levu qainidru na lewe levu, Aqu tasi tolaviya e kiya na kwa bura vuwa na tamata ikwe. ⁵A ru vo gumaikali valevu mai, a ru kwa, a sa vulijidru na tamata taucoko i Jiutiya o keya ikwe, i na leya vavuvuli, a tekivu i Kaleli a cava i yasa ikwe. ⁶varorogo i Kaleli o Pailato, a tarogiya, e kwai i Kaleli o keya, se jikai. ⁷Ni vo kilai na dau no o keya e tavo e lewaiya o Eroti, e va talajiya vo Eroti, e kiya talega e nokoto talega i Jerusalemi. ina gauna igi. ⁸Ni vo daniya o Jisu o Eroti, a vo marau sara: ni vo okajiya makawa me daniya, e vo levu na kwa e varogo vuwa, a nuitakiniya me daniya ni vaveya e kiya na cakacaka mana. ⁹E qai levu na kwa e tarogiya ke; e tasi kiya na kwa a kwa vuya. ¹⁰A tu ke na bete levu qeinidru na vunivola, a ru vo bilitaki niya sara. ¹¹O Eroti qeinidru la sojiya, aru va burabura niya, aru varivariva ciya, aru vai sulujiya, e kiya na i sulu lumilumisa aru kwa me la vo Pailato. ¹²A ru vo vi okaji tale i na siga igi o Eroti qei niya o Pailato: Aru a viburaji tu i mata. ¹³O Pailato, e va soqoni jidru vata mai, na bete levu qeinidru na Turaga qeinidru na tamata, ¹⁴a kwa, mutu meiya mai vuwako au na tamata ikwe, me kodaki e kiya e vukicidru kani kiya na tamata; io daniya aqu tarogiya ve mutu mata, aqu tasi daniya vuwa na tamata ikwe kiya na bura me mutu bilitakiniya ke: ¹⁵O Eroti tale ga, e jikai; aqu vatalajiko mutou vuwa daniya, e jikai na kwa e lai dani vuwa e dodonu me mate ke: ¹⁶O keya ikwe qu kana kuitajiya ke, qu na serekiya. ¹⁷E vo dodonu me serekiya vuwadru e kiya na soqo o keya. ¹⁸Aru sogogiya vata, a kwa, me ladai o keya ikwe, me sere mai vuwako madou o Parapa: ¹⁹O keya e dai i were ni vivesu, a vatubu bura i rara a taba tale ga. ²⁰Ni vo mata serekiya o Pailato, a tata tale vuwadru. ²¹Aru coco aru kwa, vakojiya ga i na kauvelatai, vakojiya i na kauvelatai. ²²A kwa vatolu o keya vuwadru, na cava e bura e vaveya? aqu tasi daniya e kiya na bura vuwa e dodonu me mate ke; o keya ikwe na kuwita jiya, qu na serekiya. ²³Aru qai gumaikali sara na kulataki niya, eru kereviya me lai vako i na kauvelatai o keya. Aru gumaikali na coco. ²⁴Avo lewaiya o Pailato me vai ga re me kodaki na cikecike. ²⁵Avo serekiya a daniya i were ni vivesu balejiya na viburaji qeniya na laba, o keya eru okajiya; avo soliya o Jisu meru vavitaliya takiniya. ²⁶Ni ru vo tuberiya yaji, aru qulumiya e kiya na kwai Kirini, O Saimoni, o keya a la mai vanuwa, aru tauniya vuwa na kauvelatai, ma dagiya me tekuciya o Jisu. ²⁷Aru vo levu sara eru tekicidru, o rau muni na lewa, aru tagi aru wale na tagi. ²⁸A vuki vuwadru o Jisu a kwa o mutou na lewa ni Jurusalemi, mutu kuwa ni tagicaki niko au, mutou qeinidru o luvemutou: ²⁹Daniya, e vo voleka na siga, e lai kwai ke e kalougata na yava, qeiniya na e kete e tasi sucu mai ke nai luve, qeiniya eru cucu e tasi cucu kenai luve. ³⁰E ru na kwa i na ulu ni vanuwa, lutu kiko madou mai, ina vanuwa yawa i yata talega, taboiniko madou mai. ³¹Kodaki e ru na kwa ikwe ni drokadroka na kai, na cava e vai ni vo sama? ³²Aru ruwa e ru kanikiya muni, na tamata bura, aru lai tube vata qaneya meru lai va mate. ³³Ni ru vo cava e kiya tavo, e yaca o Kalivari (na vanuwa ni qwavokavoka), aru vo vakojiya ke ina kauvelatai, o rau muni na tamata bura, e kiya e lima i matau, e kiya e lima mawi. ³⁴A qai kwa o Jisu, I TAMAQU, kuwa ni ocajidru, e ru tasi kilajiya na kwa eru vaveya. A ru votaiya na leya i sulu, aru vawiriwiri madjigi. ³⁵A ru vo notu na lewe levu meru va danidru. O rau muni na turaga eru varivarivaciya, aru kwa, o keya e dau vacolanidru na kanikiya; me vacolaniya, kodaki e Karisito o keya, leya djigitaki na Kalou. ³⁶O rau muni na sojiya eru va rivarivaciya aru lamai vuwa, aru soliya vuwa na wai winiwini. ³⁷aru kwa, kodaki e ledru Tui na kwai Jutiya, vacola niko. ³⁸A kiya nai vola a no i yata vuwa, a volai na tata va kirisi, qeiniya na tata va Roma, qeiniya na tata va Iperiu, o keya ikwe na ledru Tui na Kwai Jiutiya. ³⁹A tata bura takiniya e kiya vuwadru na tamata bura a rube, a kwa, kodaki o Karisito o iko, vacolaniko qeiniko maru muni. ⁴⁰A tata na keya i karuwa, a vunaucijiya, a kwa o tasi matakuciya na Kalou, o lewaiya mo mate ke? ⁴¹E dodonu vuwako daru, e vo saumi vuwako daru me kodaki ledaru i varau, na tamata ikwe, e tasikiya na bura e vaveya. ⁴²A kwa vo jisu o keya, o mutou na turaga, numiko au ni vo lamai na lemu matanitu. ⁴³A kwa vuwa o Jisu, aqu vo kwa vadjina vuwako, na siga ga nikuwa daru no vata mai Parataisi. ⁴⁴Io vo ka ono ni yauwa, a vo gilogilo na vanuwa taucoko me yaco viya na kaciwa ni yauwa. ⁴⁵A vo va gilogilo taki na mata-ni-siga a vo kwa sei ruwa na i laji ni were ni lotu. ⁴⁶A vo coco i domo levu o Jisu, a kwa, "I Tamaqu, qu vo soliya qu yalo ve mu lima" ni vo tata devu kodaki igi, a qai mate. ⁴⁷Ni vo daniya na turaga ni valu na kwa e vai, a vo varokorokotakiniya na Kalou, a kwa, "E djina ga vo yalo dodonu na tamata ikwe." ⁴⁸O rau taucoko ga na tamata meru lamai meru daniya na kwa ikwe, niru vo daniya na kwa a vo vai, eru vo taciya eru saro, aru lesu tale. ⁴⁹O rau muni o wekaya, qeinidru na lewa e ru tekuciya i Kaleli, e ru no yayawa, eru daniya na kwa ikwe. ⁵⁰E kiya na tamata e yaca o Joseva, e kiya vuwadru na vilewai; e tamata oka e dodonu. ⁵¹Ia tasi yalovata se ru cakacaka vata qeinidru; e kwai Aramaceya, e kiya na ledru rara na kwai Jutia : a waciya talega o keya na matanitu ni Kalou. ⁵²Avo la o keya vo Pailato, a kereviya e yago o Jisu. ⁵³Avo rogojiya bale mai, a oloniya ve kiya nai sulu lineni, a vadaniya ve kiya nai bulubulu avo vai tu ve na vatu, si jikai ni kiya e dara ke i mata. ⁵⁴Ni siga varau, avo toro mai na siga ni vacegu. ⁵⁵O rau muni na lewa, aru la vata mai i Kalili, eru tekuciya mai, aru vo daniya nai bulubulu, qeiniya na varau ni kisi e lala. ⁵⁶Aru vo lesu tale, aru varautakiniya e yavalu na kwa e garu oka qeiniya na waiwai: aru vacegu ina siga ni vacegu ina siga ni vacecegu me kodaki na i vunau

¹I na matai ni siga ni wiki, ni si qwata lailai sara, aru vo lamai i na bulubulu, aru kau mai na kwa e garu oka eru varautakiniya, e yavalu tale eru la vata mai qeinidru. ²Aru vo daniya ni vo vaqiqitaki dai na vatu mai nai bulubulu. ³Niru vo unu, eru tasi daniya e yago na Turaga o Jisu. ⁴Avo cava me karacidru valevu ke, daniya eru ruwa na tamata eru no voleka vuwadru ina i sulu lumilumisa. ⁵Niru vo matak, aru vo kaere bale ina qwele, eru kwa vuwadru, na cava mutu lamai vadaniya o keya a cola mai na kedru vimama na mate? ⁶E jikai ikeyi o keya, avo tucake tale! numiya na leya tata o keya la no qaneko mutou mai Kalili, ⁷evo kwa, evo soliya na luve ni tamata eru lima na tamata bura, a vako ina kauvelatai, tucake tale ina katolu ni siga. ⁸Aru qai numiya na leya tata, ⁹a suka ina bulubulu, a kwa na kwa taucoko ga vuwadru na lewe jinikaduwa, vuwadru taucoko ga eru vo. ¹⁰O rau aru mai kwa na kwa ikwe vuwadru na i apositolo, Meri na lewa ni makitala, qeiniya Joana, qeiniya o Meri la nene o Jemesa, qeiniya eru yavalu na lewa kanikiya. ¹¹E kodaki e kiya nai tukutuku boto vuwadru na leya tata, aru tasi vadinajiya. ¹²A qai la o Pita, drusa i na i bulubulu a vo va cuvaniya e ulu, avo daniya na i sulu lineni ni vo no, a vo ladai, e kacaciya e yaloga na kwa e vo yaco. ¹³Daniya, eru ruwa vuwadru aru la ina siga djina igi na kiya na rara lailai o Emeo e yaca, bara vitu na maile e savu na ledru viyawaki qeiniya o Jeruisalemi. ¹⁴Aru vitatakiniya na kwa taucoko ga e yaco. ¹⁵Niru vo vitataki no aru vitarogi, a toro voleka o Jisu, a la qanedru. ¹⁶A vabuwawataki eru mata meru kuwa ni kilajiya. ¹⁷A kwa vuwadru o keya, nai tukutuku cava muru vitataki takiniya, ni muru vo la tu? aru tu vakiya aru mata warubu rubujiya. ¹⁸E kiya vuwadru, e yaca o Kaliopasa, a tata a kwa vuwa, o iko takiya na vunilagi mai Jeruisalemi, o tasi kilajiya na vi kwa e qai yaco ke na gauna ikwe? ¹⁹A tarogidru o keya, a cuva? aru kwa vuwa, Na kwa balejiya o Jisu na kwai Nasareci, e parofita e levu na cakacaka qeiniya na tata ina mata ni Kalou qeiniya eru mata taucoko na tamata, ²⁰aru soli o rau na bete levu qeinidru na lemadu turaga me lewai me vamate, aru vakojiya ina kauvelatai. ²¹O madou madu nuitakiniya o kiya ga ikwe ena vacola nidru na Isireli. Ikwe muni, evo jiya Kalou ni siga nikuwa evo vai devu na kwa ikwe. ²²E yavalu muni na lemadu lewa, eru va karaciko madou niru vo la ina bulubulu ina qwata lailai. ²³Niru vo tasi daniya e yago, aru vo lamai kwa, eru vo daniya e yavalu na agilosu eru lamai vuwadru, aru kwa evo cola o keya. ²⁴O rau muni eru yavalu eru dau no vata qaneko madou, eru vo la ina bulubulu, eru vo daniya e kodaki na kwa eru kwa na lewa: eru tasi daniya. ²⁵A kwa vuwadru o keya, muru sesewa muru tasi vabaujiya na kwa taucoko ga eru kwa na parofita! ²⁶E tasi kilikili qeiniya na Karisito me vosojiya na kwa ikwe, me qai unu na leya i ukuuku? ²⁷A qai tekivu ina leya i vola o Mosese me yacovidru taucoko na parofita, a serekiya mai vuwadru na i vola tabu taucoko ga na tata e lai kwa ke o keya. ²⁸Aru vo taroviya na rara lailai eru dau lake: a la o keya me kodaki e la i mata. ²⁹Aru vo cikeviya makuga, a kwa, "Mo no koto ga qeiniko madou, ni vo yavi, avo la bale na matanisiga." Avo unu o keya me no vata qeinidru. ³⁰Niru vo no meru kana, a qulu na madrai o kiya, a lotu takiniya, a doviya a soliya vuwadru. ³¹A qai lau eru mata, aru vo kilajiya: avo lavele o keya mai ve ru mata. ³²Aru vo vi kwayaki niya vainidru, e tasi katakata sara eru yaloga, nidu vo vitataki takiniya i calevu, ni vo vamacalataki muni na i vola tabu o keya? ³³Aru vo la ina yavi ga igi, a la tale i Jeruisalemi, aru danidru na lewe jinikaduwa niru vo soqo vata mai, qeinidru na dau no vata tu, ³⁴aru kwa, e djina avo tucake tale na Turaga avo lai no vo Saimoni. ³⁵Aru vo kwa muni na vi kwa e vai i calevu, niru vo kilajiya muni ni vo doviya na madrai. ³⁶Niru vo tata no kodaki igi, a no sara na kedru vimama o Jisu, a kwa vuwadru, "Mutu vacegu ga." ³⁷A karacidru aru matak, na ledru vakasama niru daniya e kiya na yalo. ³⁸A kwa vuwadru o keya, e karaciko mutou i na vuku ni cava? a tubu na va numiya vo mutu yaloga i na vuku ni cava? ³⁹Daniya qu lima qaneya qu la, o au djina ga: dereiko au, daniya, e jikai ni va lewe se va tuwa na yalo, me kodaki mutu daniya vuwako au. ⁴⁰Ni vo tata devu kodaki ikwe o kiya, a vatakeya vuwadru e lima qaneya e la. ⁴¹Niru tasi vabaujiya balejiya ni vo marau, e karacidru, a tarogidru o keya, e kiya na caa ikeyi vuwako mutou se jikai? ⁴²Aru soliya vuwa e kiya na jiki ni ika lete, e yavalu mai taba ni oni e tawa, ⁴³avo qulumiya o keya, a kaniya veru mata. ⁴⁴A kwa vuwadru o keya, ikwe na tata qu dau kwa vuwako mutou niqu no qeneko mutou, ena yaco taucoko ga na tata e kwa me balejiko au. e volai i lai vunau o Mosese, qeniya na ledru i vola na parofita, qeiniya na same. ⁴⁵E qai vakakarama takiniya eru yaloga o keya, meru kilajiya rewa na i vola tabu. ⁴⁶A kwa vuwadru, e volai kodaki ikwe, e kilikili qaneya na Karisito me vosojiya kodaki ke, me tucake tale mai na mate i na i katolu ni siga. ⁴⁷Me vunautaki muni na vivutuni, qeiniya na boko ni valvala ca, ena vuku qu yaca, vuwadru na vivanuwa taucoko ga, me tekivu i Jeruisalemi. ⁴⁸O mutou, mutu na dau kwa na vi kwa ikwe. ⁴⁹Io daniya qu vo vatalajiya vuwako mutou na kwa e yalatakiniya o Tamaqu; mutu nokoto ga i na rara o Jeruisalemi, me yaco re vuwako mutou na kaikai mai yata. ⁵⁰A meidru i na i bili i Pecani a qai dodokiya cake e lima, a tata vakalougatataki nidru. ⁵¹Avo cava, ni tata vakalougatataki nidru no, a ladai vuwadru, avo lacake i lomalagi. ⁵²Aru varokoroko vuwa, aru lesu tale i Jeruisalemi, aru marau valevu. ⁵³Aru dau no i were ni lotu, aru varokorokotakiniya na Kalou, aru vaokaoka vuwa Emeni.